

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen [af Chr. Christensen (KrF) m. fl.].
(Lovforslag nr. L 168).

86. møde

Onsdag den 28. marts 1979 kl. 10.00

Dagsorden:

1) Tredje behandling af:

Forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v.
(Lovforslag nr. L 196).

2) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af ferieloven.
(Forlængelse af ferie m. v.).
(Lovforslag nr. L 197).

3) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af medhjælperloven. (Forlængelse af ferie).
(Lovforslag nr. L 198).

4) Tredje behandling af:

Forslag til lov om forlængelse af visse overenskomster inden for den offentlige sygesikring.
(Lovforslag nr. L 199).

5) Tredje behandling af:

Forslag til lov om begrænsning af avancer og af lønstigningers indregning i priserne.
(Lovforslag nr. L 200).

6) Tredje behandling af:

Forslag til lov om begrænsning af tantieme og vederlag m. v.
(Lovforslag nr. L 201).

7) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om tjenestemandspension.
(Lovforslag nr. L 202).

8) Første behandling af:

Den første sag på dagsordenen var:

1) Tredje behandling af:

Forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v.

(Lovforslag nr. L 196. Fremsat 21/3 79. Første behandling 23/3 79. Betænkning 24/3 79. Anden behandling 26/3 79. Tillægsbetænkning 26/3 79).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Glistrup (FP):

Lovforslaget som helhed angår jo løn- og arbejdsvilkårene for så at sige hele det danske arbejdsmarked, det offentlige som det private, i en næsten 2 år lang periode. Derfor siger det sig selv, at der er et væld af detaljer, som bør overvejes og gennemgås meget, meget nøje. Det har jo desværre været sådan, at der endnu ikke engang er gået en uge, efter at folketinget fik fremsat forslaget, og derfor så har vi langtfra endnu fundet frem til alle de mange områder, der burde gøres til genstand for en indgående analyse bl. a. i udvalg.

Men de to ændringsforslag, som vi nu skal tage stilling til, angår én ud af disse myriader af detaljer, nemlig de nærmere frister for, at man skal fastsætte puljefordelingen mellem de forskellige lønmodtagergrupper og enkelte lønmodtagere i det 2. overenskomstår, altså fra foråret 1980 og frem til foråret 1981. Her var det ganske åbenbart, at arbejdsministerens oprindelige forslag var alt for restriktivt, specielt vedrørende det private arbejdsmarked, hvor man kun gav en frist på en måned frem til den 1. maj. På det offentlige arbejdsmarked gav man dog yderligere en måned

[Glistrup]

frem til den 1. juni, men det siger sig selv, at disse meget komplicerede fordelingsafgørelser var en alt for kort frist.

Derfor stillede fremskridtspartiet også vedrørende den snæreste af fristerne nogle ændringsforslag her til anden behandling og foreslog fristen 1. maj udskudt til 1. december. Det var der desværre ikke flertal for, og når vi ikke kan få det, som vi ønsker, må vi jo stille os tilfreds med, så langt som vi nu kan nå frem ad vejen. Nu er vi altså kommet dertil, at der dog er en vis mulighed for at lempe på den strenge 1. maj frist. Det forslag, ændringsforslag nr. 1, som arbejdsministeren har stillet, er jo i og for sig i god pagt med alt det øvrige i denne lovgivning, nemlig at der reelt står: loven gælder ikke – altså den del af loven, vi her behandler – såfremt det ikke passer LO. Det er jo det eneste, der står i dette ændringsforslag, at fristen 1. maj kan afviges, hvis LO ønsker det. Jeg ved godt, at den høflige arbejdsminister af courtoisiegrunde også har fået den anden part på arbejdsmarkedet med, men der er jo, som vi kender holdningen derfra, ingen problemer i forhold til det foreliggende forslag.

Da det jo er et skridt, måske kun et 5 pct.-skridt henimod den rigtige løsning, og da ethvert skridt fremad er et fremskridt, stemmer fremskridtspartiet selvfølgelig for ændringsforslag nr. 1, som vi også er medforlagsstiller til.

Ændringsforslag nr. 2 er i og for sig noget af en parallel i den forbindelse. Det drejer sig om det offentlige arbejdsmarked, og dér kan man altså få juni måned med, for så vidt angår det andet overenskomstår. Også dér havde vi gerne set endnu videregående frister, men vi må da i hvert tilfælde komplimentere den minister, der har fundet på at løse lidt på rammerne, hvad enten det er ham, der står officielt for forslaget, eller det er en af hans kolleger, som er bagmanden. Det er jo bagmændene, man skal finde frem til at takke her i landet, så derfor skal takken måske gå til finansminister Heinesen. Det er så sjældent, vi har lejlighed til at sige så pæne ord her fra talerstolen, men altså summa summarum ud fra de samme betragtninger, som førte til fremskridtspartiets ændringsforslag under anden behandling, vil vi også stemme for ændringsforslag nr. 2.

Ole Henriksen (SF):

De to ændringsforslag, der her ligger, kan socialistisk folkeparti ikke medvirke til, og vi vil undlade at stemme i konsekvens af, at der ikke ændres noget i det, som overenskomsterne skal fungere på og i parternes indbyrdes forhold i de kommende to år, det er og forbliver lige umuligt efter det, der er indeholdt i det almindelige indgreb. Vi ser altså ikke i ændringsforslagene nogen afgørende forbedringer, og derfor vil vi undlade at stemme.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 140 stemmer mod 5; 13 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2

vedtoges med 119 stemmer mod 5; 36 stemte hverken for eller imod.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Forhandling

Formanden:

Kan vi ikke få en lille smule mere ro i salen? Der var også megen uro før, da hr. Glistrup havde ordet. Jeg vil bede om, at vi får lidt mere ro.

Glistrup (FP):

Magthaverpartiernes løbende voldtægtsangreb mod folketingets ytringsmuligheder satte den 2. juni sidste år den ukrudtsblomst, at vi kom frem til, at vi ikke ved denne tredjebehandling i dag eller andre tredjebehandlinger kan få lov til fra folketinget at ytre os om, hvad der må være den rigtige løsning på det forelagte lovproblem. Det er særdeles uheldigt, at noget sådant ikke kan ske, når vi befinder os i en så afgørende passage, som vi faktisk gør i dag. Der er ikke nogen om helst tvivl om, at set ud fra alle synsvinkler ville det lykkeligste være en dagsordenvedtagelse i dag, som gik ud på, at folketinget udtaler, at man ikke vil have arbejdskampe her i landet inden for en nærmere angivet frist, f. eks., som fremskridtspartiet gentagne gange har

[Glistrup]

fremSAT det, til onsdag den 16. maj 1979, og at man skulle bruge den mellemliggende periode til virkelig at få gennemarbejdet det problem, vi nu står over for. Det er virkelig beklemmende, at folketinget nu skal udstede nogle magtpåbud om hele det danske arbejdsmarkeds forhold i de næste to år på et grundlag, når alle og enhver her i denne sal må indrømme, at man ikke har været alle de mange enkeltproblemer tilstrækkelig grundigt igennem, som foreliggende lovforslag faktisk tager stilling til.

Men nu er vi altså afskåret fra at finde frem til en rimelig behandlingsprocedure, og når det er tilfældet, så må vi jo gøre op, om vi vil sige ja eller nej, for enhver, som er valgt til at sidde i denne sal og altså at have ansvaret for, hvordan Danmarks økonomi skal forløbe, kan anstændigvis ikke være bekendt at tage det vattede tredjemulighedsstandpunkt, som forretningsordenen åbner, en chance for nemlig at sige: stemmer ikke. Her må man have en mening. Er det det rigtige, som regeringen foreslår? Eller vil det være rigtigere at forkaste det, regeringen foreslår, som ganske vist ville føre til, at vi fik lidt arbejde i eftermiddag med en lov om at udsætte de lockouter og strejker, der ellers skulle træde i kraft på fredag, hvorefter vi så kan gå i gang forfra?

Fremskridtspartiet er kommet til det sidste resultat og vil altså gå ind for, at vi bare nu udsætter strejkerne og lockouterne, og at vi så finder frem til en løsning, som vi kan være bekendt over for både arbejdsmarkedets folk og over for den øvrige del af nationen.

Vi har et væld af gode grunde til at ville stemme nej her i dag. De to vigtigste af disse grunde er, at det forslag, som regeringen har stillet, giver en alt for lav løn. Den anden grund er, at det forslag, regeringen har stillet, giver en alt for høj løn. Derfor er det helt umuligt at sige ja til dette forslag. Det giver en alt for lav løn, fordi det låser hundredtusindvis af folk i dette land, både i den private og i den offentlige sektor, fast på det lønniveau, hvor de ligger i dag, og fordi det låser dem fast i de næste to år, alene med forbehold af den af hr. Ellemann-Jensen så forkætrede dyrtidsordning, som kun giver en begrænset regulering af de forringelser af kronen, der indtræder. Vi ved jo på forhånd, at der kommer en hel del forringelser af kronen med den økonomiske politik, regeringen

fører. Den vil resultere i en nok så kraftig inflation inden for de næste 2 år i Danmark. Der vil dyrtidsreguleringen for det første komme forsinket og kun komme med delvis regulering, og man kan være uheldig at stå med opsparede stigningsandele, som skal stå i lange tider. Men en væsentlig del af de prisstigninger, som vi med sikkerhed kan forudse inden for de næste 2 år med den fuldstændig manglende styring på de offentlige udgifter, der er et af de mest karakteristiske træk ved den foreliggende regering, det er altså momsstigninger, andre skattestigninger, som selvfølgelig vil forringe og udhule de lønninger, vi her ansætter. Derfor er det uanstændigt at gå ind for så lave lønninger som dem, regeringen foreslår.

Det er også uanstændigt at gå ind for så høje lønninger, som regeringen foreslår. Der vil man måske sige, at det er bare den sædvanlige jamren, som man altid hører fra Arbejdsgiverforeningen, som nu fremskridtspartiet gentager. Hvornår har man oplevet en overenskomstsituation, hvor forholdet ikke har været det, at de, der skulle betale, har sagt: vi har ikke råd til at betale så meget, som der nu pålægges os; og omvendt i øvrigt de, der skulle have pengene: vi kan slet ikke nøjes med det, vi får tilbudt, vi skulle have haft meget mere.

Om det er en rigtig vurdering eller ej, at lønningerne ikke kan tåle at komme så højt op, som regeringen foreslår, kan man selvfølgelig ikke afgøre på enkelttilfælde. Det er da åbenbart, at der er mange virksomheder i Danmark, der glimrende kan tåle at betale så høje lønninger, og det er lige så åbenbart, at der er mange virksomheder i Danmark, der ikke kan tåle at betale så høje lønninger. Men når man skal finde frem til, om vi er på et niveau, hvor lønningerne er kommet for højt, må vi først og fremmest se på det i forhold til udlandet. Når forholdet til udlandet hele tiden og konstant 16 år igennem har været kendetegnet af underskud, betyder det, at man kan sætte lighedstegn ved, at det danske omkostningsniveau er for højt. Men så kan det danske omkostningsniveau ikke tåle en forhøjelse, når der er ca. 200.000 mennesker, der står og tripper for at sælge deres arbejdskraft til det danske erhvervsliv og det danske erhvervsliv altså ikke kan købe disse 200.000 menneskers arbejdskraft – og sådan er det jo, efter hvad vi læser i de officielle

[Glistrup]

tidender og navnlig i statens regnskaber – så er prisen på arbejdskraft kommet for højt op, og derfor må prisen på arbejdskraft, altså lønnen, sættes ned, eller i hvert fald ikke forhøjes.

Der er måske nok nogle, der vil synes, at det er da noget frygteligt sludder, man står og siger, at lønnen både skal sættes op og sættes ned. Selv formanden for folketingets skatteudvalg ser ud til at synes det, men det er, fordi hans tanker så sjældent går skattevejen. Hvis han nu gav sig til at tænke på skatteforhold, ville han nemlig opdage, at det, der står i virksomhedernes regnskaber, når man skriver, man har nogle givne lønudgifter, f. eks. på et år har 800.000 kr., så er sandheden jo den, at det i virkeligheden kun er 450.000 kr., som betales i løn til medarbejderne; de 350.000 kr. sendes ind til kildeskattedirektoratet. Det er selvfølgelig denne del af lønudgiften for virksomhederne, der skulle sættes ned, således at der blev plads til både at forhøje de 450.000 kr., altså det, som medarbejderne får, de sørgelige rester der er tilbage til medarbejderne, og samtidig til at forbedre virksomhedernes omkostninger. Det var her, vi havde en hensigtsmæssig løsning. Når vi får et regeringsforslag, der er uden gnist af forståelse for denne økonomiske sammenhæng, må vi stemme imod. Ordet løn er tvetydigt på dansk, nogle tænker på, hvad man får i indkomst, og det skal forhøjes, nogle tænker på, hvad man skal give i omkostning, i udgift, og det skal sættes ned. Men dér har vi løsningen, og vi kan gøre det via en forhøjelse af personfradragene.

Men vi må jo nok forudse, at de gode gerninger, som alle vil, gør man ikke, og at de onde gerninger, nemlig vedtagelsen af dette forslag, får samlet et flertal i dette folketing, i hvert tilfælde et relativt flertal. Derefter må vi altså se i øjnene, at vi igen om 2 år står ved korsvejen. Vi må håbe, at vi er bedre forberedt til den tid, end vi har været de sidste gange. For at tro på, at vi vender tilbage til den traditionelle frie forhandlingsform, er vistnok at være så tillidsfuld, så man tror, at H. C. Andersens eventyr indeholder den fulde sandhed om virkeligheden. Det gør de ikke. Vi må se i øjnene, at vi også skal løse arbejdsmarkedsproblemer i en endnu værre nationaløkonomisk situation i foråret 1981, hvis SV-regeringen får lov til at sidde i et eller halvandet eller to år endnu. Derfor må

opgaven for folketinget, så snart vi samles til oktober, blive at gå i gang med og bruge den fornødne tid til at forberede overenskomsterne og løn- og arbejdsvilkårene, som de skal være gældende efter 1. marts 1981. På gensyn til oktober!

Formanden:

Jeg må endnu en gang bede om så meget ro i salen, at tilhørerne kan høre, hvad der foregår.

Ellemann-Jensen (V):

Denne overenskomstløsning, der ligger i det foreliggende lovforslag, er vel nok den billigste i de sidste 20 år, hvis vi alene ser på den lønudvikling, som tilsigtes. Men samtidig må vi konstatere, at den fred, der hermed bliver købt, bliver dyrere betalt, end godt er for det danske samfund. Det væsentlige for venstre er, at med denne løsning undgår folketinget at komme ind i en politisk blindgyde på vejen imod en løsning af landets økonomiske problemer. Vi havde gerne set en strammere løsning, som havde nærmet os den nedbringelse af gældstiftelsen over for udlandet, der jo i disse år er det altoverskyggende problem i den danske økonomiske politik. Men vi må erkende, at der ikke eksisterer det nødvendige politiske grundlag for sådan en løsning endnu.

Den løsning, som ligger på bordet, og som vi i dag skal tage endelig stilling til, indeholder for os at se den stærkeste stramning af indkomstpolitikken, som i dag er politisk gennemførlig. Derfor kan venstre tage et politisk medansvar for denne lovgivning vel vidende, at den ikke i sig selv bringer os nærmere en egentlig løsning af de økonomiske problemer, der truer stabiliteten i det danske samfund.

Hvis vi ikke havde taget dette medansvar, var der enten blevet gennemført endnu dyre indgreb uden om venstre, eller vi havde oplevet en ødelæggende arbejdskamp, som ikke kunne ventes at have ført til løsninger med et samfundsøkonomisk mere forsvarligt indhold.

Vi beklager meget, at det åbenbart ikke vil lykkes at få flere partier til at tage et medansvar. Man finder dog også i andre borgerligt-liberale partier, at en konflikt ville have været for dyr, og det er da også fremgå-

[Ellemann-Jensen]

et af de ændringsforslag, som vi behandlede her forleden dag, at man finder den foreslåede løsning stram. Der er i hvert fald ikke fremkommet forslag, som på realistisk måde kunne have gjort løsningen strammere.

Men situationen er vel i dag den, at det er gratis at skyde ansvaret væk. Man risikerer hverken valg eller storkonflikt ved at stemme nej til lovforslagene eller ved at undlade at stemme. Men de partier, der i dag ikke vil være med til at bære ansvaret, vil der blive kaldt på igen, hvis den økonomiske udvikling forløber sådan, at det bliver nødvendigt med en yderligere opstramning af den økonomiske politik. Vi ser jo allerede i dag, hvordan nye problemer kommer til Danmark udefra, og derfor må vi appellere til de positive kræfter i de partier, der i dag ikke vil sige ja til regeringens indgreb. Vi må appellere til de positive kræfter om at forberede sig på den situation, hvor der igen kan blive brug for at vise politisk mod og handlekraft, og vi må opfordre regeringen til at berede jorden for et frugtbart samarbejde med de partier, der jo ellers plejer at være på plads, når vanskelige problemer skal klares.

Over hele landet oplever vi så i dag igen uro og protester imod regeringens indgreb i overenskomstsituationen. Vi oplever igen aktioner, der rammer samfundets svageste grupper, som rammer forældre, der er afhængige af at få deres børn passet i børneinstitutioner, rammer folk, der er henvist til at benytte offentlige transportmidler, rammer folk, der modtager ydelser fra det offentlige igennem det datanet, som nu i nogle dage har været lammet, altså alle samfundets svageste grupper, der bliver brugt som brikker i det spil imellem særinteresser, der har til formål at sikre den enkelte interessegruppe imod at bære sin del af de meget beskedne byrder, der med disse indgreb søges lagt på hele befolkningen.

Samtidig oplever vi trusler om aktioner mod den kollektive trafik ved kommende højtider og om aktioner af en ganske særlig karakter, fordi der nu bliver tale om aktioner rettet direkte imod loven.

Det er åbenbart blevet for let og for billigt at pleje egne interesser gennem sådanne såkaldt faglige aktioner, og det er jo samtidig blevet til et farligt udtryk for, hvor mange i det danske samfund der endnu ikke har fattet rækkevidden af de problemer, samfundet

er stillet og vil blive stillet over for i de kommende år. Samtidig er det udtryk for svigten af solidaritet med de mange arbejdsløse, hvis situation kun kan bedres gennem en løsning af landets grundlæggende økonomiske problemer.

Jeg vil gerne på venstres vegne her ved tredjebehandlingen give udtryk for, at vi ikke finder det rimeligt, at samfundet i længden accepterer sådanne aktioner, der kommer til at gå ud over de svageste grupper i samfundet, og som gennemføres med støtte af den langmodighed og tolerance, som er et så værdifuldt særkende ved det danske folkestyre. Vi vil ikke i længden roligt se på, at folkestyrets friheder bliver anvendt til angreb på folkestyrets bærende idé, nemlig solidariteten mellem samfundsgrupperne. Vi vil ikke stiltiende finde os i, at det er blevet en gratis fornøjelse at genere andre for at opnå fordele på deres bekostning.

Vi har i Danmark et tålmodigt fagretligt system, og vi har et socialt sikringssystem, som uden synderlig skelen til årsager søger at mildne virkninger. Det vil vi gerne blive ved med at have, men så må misbrug af disse systemer også høre op.

Venstre anbefaler at stemme ja til forslaget om indgreb på arbejdsmarkedet, der nu er til tredje behandling, og vi gør det på trods af en dyb og nedarvet uvilje mod at blande os i arbejdsmarkedets forhold. Vi gør det for at beskytte det danske samfund mod følgerne af nogle kræfter, som har fået lov til at løbe løbsk, og vi vil ledsage vores støtte til indgrebet med en stærk opfordring til arbejdsmarkedets parter om nu at benytte den kommende tid til i ro og mag at finde frem til nye forhandlingssystemer, som kan forhindre, at vi skal stå her igen om 2 år. Det danske samfund kan ikke være tjent med, at dets enkelte interessegrupper stiller sig så stejlt over for hinanden, så folketinget den ene gang efter den anden bliver tvunget til at gribe ind.

Ninn-Hansen (KF):

Mine bemærkninger skal dels være en advarsel, dels en appel til statsministeren, og det er en advarsel og en appel, der kommer fra et parti, der hele tiden gerne har villet tage medansvar og fortsat gerne vil.

Det er en opfordring til statsministeren om at forhindre, at vi med denne lovgivning gør

[Ninn-Hansen]

dårlige tider ringere her i landet, men i stedet for bestræber os for at få bedre tider her i landet. Det sker også på baggrund af enstemmige advarsler fra dansk erhvervsliv, der siger, at denne løsning ikke er holdbar, og som advarer os alle imod at gennemføre noget, der vil ramme dansk erhvervsliv, produktionen og eksporten.

Det sker på et tidspunkt, hvor statsministeren – ligesom kong Belsazar, der er omtalt i Daniels Bog og så et mene tekel på væggen – i dag har fået oplysning om nye olieprisstigninger, altså ved, at hvis man i denne situation gennemfører en dyr løsning, vil vi blive ramt ekstra hårdt her i landet.

Det er ikke nødvendigt for mig at nævne den utilfredshed, der er i funktionær- og tjenestemandsgupper. Vi var stærkt inde på den ved anden behandling, og på denne baggrund advarer jeg statsministeren imod at følge det op, som flere regeringsrepræsentanter er i god gang med, nemlig at sige: den løsning, regeringen foreslår, er den eneste mulighed for at undgå en konflikt her i landet. Statsministeren ved jo, at det simpelt hen er usandhed at sige dette. Der er mange andre muligheder for at hindre en konflikt, og vi kan gøre det nu i fællesskab. Statsministeren har en mulighed for, da vi heldigvis ikke ventede med tredje behandling til den sidste dag, inden konflikten kunne bryde ud, at afbryde denne tredjebehandling og søge at samle et flertal blandt de partier, der gerne vil medvirke til at hindre en konflikt, og det er jo mange. Jeg kan egentlig kun se 20 medlemmer i denne sal, der vil lade konflikten løbe. Statsministeren kender jo ikke alene sit støtteparti venstre, men også de partier, som statsministeren engang kaldte de indkomstpolitiske partier, og som i andre situationer ligesom nu, tror jeg, for alles vedkommende vil være parate til at hjælpe til.

Vi ønsker en anden og bedre løsning, men det er selvfølgelig ganske forkert at sige, at hvis det forslag, regeringen har fremsat, bliver forkastet, får vi konflikt her i landet. Det konservative folkeparti vil i den situation være parat til på grundlag af det forslag, der foreligger, at gennemføre en forlængelse f. eks. for et halvt år, således at man får tid til at gennemføre en ordentlig løsning. Jeg tror, at andre partier vil det samme.

Vi er jo mange her i tinget, over 130, der ikke ønsker konflikt, og som er parate til at

gribe ind. Vi ville gerne have forhandlet tidligere, og vi har prøvet gennem 8 samråd i arbejdsmarkedsudvalget at komme til det. Vi fik først mulighed for det, da regeringen omsider fremkom med sit forslag. Hvis det for regeringen værste skulle ske, at den mener, at den, da den ikke har flertal, må træde tilbage, er vi også parate til at medvirke til at gennemføre en ordning, så vi undgår konflikten.

Dernæst min appel til statsministeren. Vi har jo diskuteret i den korte tid, der har været til det, hvilke muligheder der er for at undgå den stigning i lønudviklingen, som det økonomiske sekretariat gør op til 9,4 pct. i det første år. Har vi en mulighed? Vi foreslog ved et ændringsforslag ved anden behandling, at vi standser lønglidningen. Vi har fået den meddelelse fra det økonomiske sekretariat, at man ikke kunne være sikker på, at det var begge de 2 pct., som lønglidningen udgør, der dermed ville forsvinde i det første år, og at det kunne skabe vanskeligheder i det andet år. Men jeg tror, det er dette første år, det drejer sig om, og selv om det ikke skulle blive de fulde 2 pct., vil det selvfølgelig være værdifuldt, at lønudviklingen bliver noget med 7 pct. i stedet for 9 pct. Den mulighed er til stede. Der er også andre, det indrømmer jeg.

Jeg havde forventet, at venstres politiske ordfører havde sagt noget om de tanker, venstre har om dyrtidsreguleringen, og som jeg går ud fra at regeringen har drøftet. Der er vel nogle, der mener, at hr. Ellemann-Jensens udtalelse i går, hvor han bebrejdede os andre, at vi ikke ville medvirke til at hindre virkningerne af dyrtidsreguleringen, var en af de sædvanlige polemiske bemærkninger. Det er jeg ikke sikker på. Jeg opfattede det som et nødskrig fra venstre: er der dog ingen, der vil hjælpe til her i sidste øjeblik for at hindre dette? Og svaret er klart: jo, det vil vi gerne, og det har vi hele tiden villet. Jeg er ikke klar over, hvilke forslag det drejer sig om. Jeg har anmodet udenrigsministeren om at meddele – det vil altså ikke ske før her i dag – hvilke forslag venstre har med hensyn til dyrtidsreguleringen, for man kan selvfølgelig ikke skælde os andre ud for ikke at støtte forslaget, hvis man ikke vil oplyse, hvad det består i. Hvad er indholdet? Hvor når er det fremsat? Under hvilke omstændigheder er det fremsat? Hvad vil det forslag,

[Ninn-Hansen]

som venstre ligger inde med som en hemmelighed, betyde for lønudviklingen? Jeg går ud fra, at statsministeren kender det, og jeg har selvfølgelig ikke noget imod, at statsministeren også besvarer dette spørgsmål.

Men statsministeren er nu klar over – ja, jeg kan kun tale for mit eget parti, men jeg tror, andre har samme opfattelse – at hvis han vil benytte den korte tid, der er, til at afbryde denne tredjebehandling og invitere de partier, han kender og kender godt, og som sammen med ham vil hindre en konflikt, til at gennemføre en anden og forsvarlig løsning, er vi parate. Det er statsministeren, det kommer an på. Konflikten kommer ikke, det er vi mange i denne sal til at hindre, men den rigtige løsning kommer kun, hvis statsministeren nu tager et initiativ. Vi har ventet på det længe.

Formanden:

Inden jeg giver hr. Melchior ordet, skal jeg for en ordens skyld sige, at jeg går ud fra, at det citat, hr. Ninn-Hansen omtalte, af Belsazar, er Daniels Bog, kapitel 5, vers 26 og 27.

Melchior (CD):

Jeg vil også starte med et citat, om end af knap så ophøjet art. Litteraturprofessoren Hans Brix skal efter sigende have skrevet den korteste boganmeldelse, der nogen sinde er skrevet, og den skulle have lydt noget i retning af: »Denne bog indeholder en del, som er nyt, og en del, som er godt. Desværre er det nye ikke godt og det gode ikke nyt.« Jeg tror, at når samtidshistorikere om føje år eller senere historikere skal til at bedømme den situation, som finder sin kulmination i dag, vil man kunne benytte denne bedømmelse af situationen. Og det betyder sådan set lala. Det betyder, at det nemt kunne have været værre. Man havde håbet, at det var blevet meget bedre, men det blev altså sådan en blød mellemvare. Det er jo ikke udansk, og det er ikke noget at kaste ret meget skarn på.

Noget af det nye i situationen, som jeg godt vil kommentere, skønt jeg føler mit arsenal af argumenter omkring denne lovgivning udtømt ved første og anden behandling, er, at landet nu for første gang i mange år har været i den situation at have en flertals-

regering, en regering med automatisk flertal, en regering, som blev betegnet som historisk, da den tiltrådte for godt og vel et halvt år siden, og som nu altså skriver sin sagmodige historie. Hvordan virker så det i forhold til situationen som mindretalsregering, når der er en tilspidset situation? Jeg ved godt, at statsministeren havde det svært, når han skulle gå fra dør til dør og banke på hos de forskellige partier for at samle sit flertal til diverse månedsforlig, som de blev kaldt efterhånden.

Ikke desto mindre lykkedes det dog statsministeren hver gang at finde et flertal, der var betydelig større end det, der kan støtte regeringen i dag. Det vil altså sige, at det, der skulle være en styrket situation, i virkeligheden er en indskrumpling af det antal mandater, der står bag en løsning, og det er vel egentlig noget, der er nyt, men ikke særlig godt. Det havde vel været at foretrække både for statsministeren og for befolkningen, hvis der også denne gang kunne have været samlet 120–130 mandater bag en løsning, som havde været en kende anderledes end den, vi får her, som havde været et resultat af en bredere forhandling.

Statsministeren skal ikke rundt og banke på døre i den nuværende situation, men han er henvist til at holde sig til én partner plus altså en enkelt person med sit eget personlige parti, som automatisk kan indregnes. Når så statsministeren lige så ihærdigt og med lige så megen omsorg og omhu for befolkningen som før har fået sig forhandlet færdig med denne ene partner, så er der ikke mere at snakke om, så er der ikke mere at forhandle om. Det vil sige, at vi har den typiske flertalsregeringssituation, at den parlamentariske forhandling er delvis afskåret. Når man fra regeringsværelset har talt, er der ikke mere at tale om.

Det kan under visse omstændigheder være mere effektivt med en flertalsregering, men det er nok så demokratisk med en mindretalsregering, og det har vist sig under netop statsminister Anker Jørgensens ledelse, at det kunne fungere. Trods tiden og kræfterne, der skulle til, lykkedes det ham og hans mindretalsregering gang på gang at skaffe et bredt flertal, som også blev respekteret ude i befolkningen.

Vi ville gerne have medvirket til at hjælpe statsministeren til dette bredere flertal. Han

[Melchior]

har altså ikke direkte haft brug for det. Han har bundet sig til en anden løsning. Det skal ikke skorte på sympati i den sammenhæng, men han vil nok selv overveje, om det er en lykkeligere situation for det politiske arbejde her i landet end den, han havde i sine tidligere statsministerår.

Som det ligger nu, kan vi ikke medvirke. Jeg skal meddele, at CD vil undlade at stemme til de fleste af forslagene, der er til tredje behandling i dag.

Med hensyn til lovforslag nr. L 200 vil min kollega hr. Therkel Christensen, når dette kommer til forhandling, redegøre for vor stilling. Men de øvrige lovforslag vil jeg undlade at tage ordet til på ny og vil altså med formandens tilladelse hermed have meddelt, at vi undlader at stemme for eller imod disse lovforslag. Vi kan ikke stemme for, da vi ikke har lod eller del i deres tilblivelse, og vi kan ikke være enige i alt det, der er foretaget og nu skal ske. Vi stemmer ikke imod, for på ny at vise goodwill og for på ny at gøre det muligt for en demokratisk fremstæet regering at bane sig vej videre frem.

Jeg vil gerne gøre en enkelt bemærkning til hr. Ellemann-Jensen. Jeg synes, hr. Ninn-Hansen var ret venlig over for hr. Ellemann-Jensen i anledning af hans bemærkninger i går om det forslag om dyrtidsreguleringen, som venstres ordfører mente at andre partier skulle have fremsat her, og hr. Ninn-Hansen henvendte sig til de to ledende ministre for at høre, hvad der mon kunne ligge deri. Jeg vil ikke være helt så venlig som hr. Ninn-Hansen over for hr. Ellemann-Jensen, men stille ham et spørgsmål. Jeg vil spørge, om det virkelig skal forstås sådan, at hvis de konservative, CD, kristeligt folkeparti og de radikale havde stillet ændringsforslag om bortfald af den automatiske dyrtidsregulering – det var jo det, hr. Ellemann-Jensen anglede efter – ville venstre have stemt for dette forslag. Hvis ikke, er det da en ikke bare polemisk, men meget ringe polemisk betragtning, hr. Ellemann-Jensen fremsatte i går. Det interesserer mig meget at høre, om han virkelig ville have stemt for, hvis andre havde haft courage til at fremsætte dette forslag.

Må jeg så til slut give en kommentar til den første sætning, arbejdsministeren sagde, da han tog ordet ved første behandling i fredags. Han var meget morsom, og i hvert fald på ministerbænkene vakte det megen sympa-

ti, da arbejdsministeren sagde, at det ser ud til, at alle er imod denne lovgivning, undtagen befolkningen. Det var veltuneret. Jeg tror ikke, at arbejdsministeren har ganske ret, og i hvert fald er jeg sikker på, at arbejdsministeren vil give mig ret i, at det er op til denne forsamling og til en hel mængde andre demokratiske valgte, kompetente forsamlinger at afgøre, om dette er en god løsning eller ej. Vi har ikke haft mulighed for at forklare befolkningen tilstrækkeligt om, hvad den indeholder, og vi kan ikke forlange, at den brede befolkning andet end på fingerspidsfønelser skal kunne sætte sig ind i, hvad den i virkeligheden indebærer i forhold til de alternativer, der ellers havde været, og som slet ikke er blevet bekendtgjort for befolkningen.

Derfor tror jeg ikke, at man kan skyde sig ind under, at den almindelige stemning alligevel er med denne sag. Dog har arbejdsministeren delvis ret, idet en gallupundersøgelse forleden dag viste, at den stemning, som han mente at kunne lodde, er til stede. Det er bare ikke afgørende for, om disse lovforslag er gode eller ej, om stemningen er sådan eller sådan, for vi har jo et folkestyre og ikke et folkestemmingsstyre i dette land.

Men jeg tager anledning i arbejdsministerens bemærkninger til at citere, hvad der i dag i Politiken siges af forfatteren Hans Lyngby Jepsen, som netop har skrevet en bog om den store afdøde statsminister Stauning. Lyngby Jepsen siger:

»Der er visse træk i Danmark, der træder bedst frem i udlandet. Det er svært at se hjemme. Danskerne er simpelt hen for forvante. Og det må godt skrives her.«

Det bragte mig i hu de ord, som afdøde Per Hækkerup – som vi savner hver eneste dag – nåede at sige, mens han endnu var i live, noget om, at vi er for egoistiske i dette land. Her tror jeg, at jeg er mere enig med arbejdsministeren, når han har på fornemelsen, at befolkningen slet ikke er så utilfreds, som 150 uddannelsessøgende uden for folketingets dør i går eller et antal børnehavepædagoger eller buschauffører på denne af Per Hækkerup skildrede egoistiske måde søger at give udtryk for. Der var en halv snes af folketingets medlemmer, der sammen med mig var i Galten forleden aften til en tikantet diskussion om situationen, og vi havde et publikum på 300 mennesker. Det har man jo ikke hver dag til et politisk møde uden for

[Melchior]

valgsæsonen. De var der i 4 timer, de stillede fair spørgsmål, og de var fair over for alle 10 repræsentanter, med latter og med klapsalver og anerkendelse også til politiske modstandere. Jeg tror, det var et dækkende udtryk for, at den danske befolkning ved, at den har grund til at være relativt – og det er jo kun sådan, vi kan måle – tilfreds med sin lod, at vi virkelig har grund til det, og at vi også ved, at vi har grund til det. Derfor skal disse dages noget egoistiske jammerklage fra forskellige grupper nok tages alvorligt, men ikke overfortolkes. Det danske folk er stadig væk blandt de tre mest velstillede og mest tilfredse folk i denne verden, og vi skulle træne vor evne til at sammenligne nedefter og ikke kun opefter med dem, der tilsyneladende har det bedre end vi selv. Jeg tror ikke, gennemsnitsdanskeren er misundelig på sin næste, og jeg tror ikke, han er så utilfreds hverken med regering eller folketing, som visse opviglere forsøger at fremstille det. Jeg har gerne her villet kommentere arbejdsministerens udtalelser også i denne retning.

Ole Henriksen (SF):

Ved denne højtidelige afslutning på dette tredje indgreb i træk lyder der mange smukke ord om folkestyre og demokrati og om solidaritet mellem grupperne i samfundet, og det er da interessant at høre en lang række af ordførerne bekende sig til, at vi fortsat har disse tilstande herhjemme omkring folkestyret. Jeg har bemærket, at socialdemokratiets ordfører, hr. Kjeld Olesen, ikke har turdet tage alle disse ord i sin mund heroppefra, idet han ikke har villet tage ordet her i debatten, men jeg har i stedet for læst lidt i socialdemokratiets sidste principprogram, og det kunne jeg selvfølgelig læse lidt op af her, for dér går ordene igen i lige så stor udstrækning, som de borgerlige ordførere her har vedkendt sig folkestyret.

Det kunne være rimeligt at spørge socialdemokratiet her i den ellefte time, om de fortsat vil køre den linje, som de har beskrevet i deres principprogram vedrørende udviklingen af folkestyret og demokratiet. I den anledning må man spørge, om man stadig væk opfatter den fagbevægelse, som socialdemokratiet bekender sig så meget til og har så stor forkærlighed for, som en del af folkestyret og demokratiet herhjemme.

Den virksomhed, som fagbevægelsen har udøvet gennem dette århundrede, har netop været en demokratisk virksomhed, der har spillet ind i folkestyret, og som har været med til at højne det danske samfund til et stade både socialt og demokratisk, som vi kan være bekendt udadtil. Men med den form for overenskomstforhandlinger, som nu føres her i folketinget, må man forudse, at den katalysatorrolle, som dansk fagbevægelse har spillet i det demokratiske samfund, pilles ud. Det er ikke alle væsker, der opfører sig ens, når man piller katalysatoren ud, og det gør man her ved at sætte dansk fagbevægelse ud af spillet og prøve at politisere omkring overenskomstforhandlingerne.

Det har været meget magtpåliggende for en lang række partier, også dem, som vil undlade at stemme, og dem, som vil stemme imod i dag, at der ikke kom en storkonflikt. Det er måske heller ikke nogen lykke med en storkonflikt, men jeg er overbevist om, at de krav, der blev fremsat allerede i efteråret til overenskomstforhandlingerne, simpelt hen var politiske krav fra begge organisationer, som forudsatte et indgreb. Det, at man havde grebet ind de to forudgående gange, gjorde, at man stillede disse krav, fordi man vidste, at det landede her igen.

Det samme kan man sige om de varslede konflikter, både lockouter og strejker, som kom i kølvandet af disse krav. Hvis man havde været klar over konsekvenserne, havde man nok varslet på helt andre måder. Derfor ville det være rart allerede nu at få en tilkendegivelse fra dem, der måske er ansvarlige ved næste overenskomst – og det er formentlig socialdemokratiet – om, at man ikke vil gribe ind ved næste overenskomstforhandling, således at parterne får god tid til at forberede sig på, at de har ansvaret for de forhandlinger, som kommer i 1981.

Det, regeringen gør her, er jo, at den sætter over en afgrund i to spring, og det kan ikke lade sig gøre. Hvis man ikke nu med det samme giver klart til kende, at man ikke vil gribe ind, vil vi få disse engelske tilstande, som så mange snakker om, og man vil få denne uro, som man snakker så meget om. Socialistisk folkeparti er ikke tilhænger af al den uro, men regeringen bør vide, at det er den selv, der har lagt kimen til den uro, der vil komme i den kommende tid.

[Ole Henriksen]

Så kan man måske ønske til lykke med det fagretlige system, som man har til at piske lønmodtagerne på plads med, hver gang der kommer uro. Vi har vores uforgribelige mening om dette fagretlige system, men jeg tror, at lønmodtagerne, herunder også store grupper af tjenestemændene, vil sætte disse regler til side og netop bringe os ind i såkaldte engelske tilstande. Man kan altså takke sig selv for, at vi er bragt ind i det system.

Jeg går ud fra, at man har fået opfattelsen af, at vi vil stemme imod her ved tredje behandling, og det kan jeg bekræfte. Det vil vi gøre både af principielle og af helt reelle grunde, fordi de overenskomster, som nu bliver lavet her – og jeg skal sige for tyvende gang, at vi er for dårlige til at lave overenskomster herinde, vi skal holde fingrene væk – opnås der slet ikke noget ved. Man har brugt en beløbsramme, det er i orden, det gør man hver gang, men det er jo proportionsforvridning at sige, at disse overenskomster, hvis de havde udviklet sig til at give noget mere til lønmodtagerne, ville have betydning, at landet var gået rabundus. Senere ordførere for SF vil redegøre for de økonomiske forhold i samfundet, men sagen er jo, at lønmodtagerne selv har betalt deres overenskomster, i kraft af at man har fusket med pristallet, i kraft af at man har frastjålet dem endnu to dyrtidsportioner, og så er det klart, at man kan indføre nogle bestemmelser om ferie osv.

Socialistisk folkeparti vil stemme for de to ferielovsforslag, men vi gør det altså ikke i konsekvens af, at man har grebet ind her. Vi ville også have gjort det under normale omstændigheder.

Vi vil altså stemme imod. Vi må med stor beklagelse erkende, at socialdemokratiet igen har gjort fagbevægelsens stilling uholdbar i de kommende 2 år, og at der bliver en frygtelig masse uro rundt omkring på arbejdspladserne. Hr. Melchior sagde i forgårs, at man skulle prøve at kigge på, om ikke vi skulle stramme de fagretlige regler lidt mere, da man nu må forvente denne uro. Det er klart, at vi heller ikke kan medvirke til det.

Formanden:

På linje med, hvad et andet medlem af præsidiet gjorde i går, skal jeg påtale ordet frastjæle, ikke ordet som sådant, men, lige-

som i går, ordet i den sammenhæng, hvori det blev anvendt.

Jørgen Jensen (DKP):

Ja, så må vi jo prøve på at glemme, at der er blevet stjålet noget, så man ikke siger noget forkert.

Regeringens ordfører, hr. Ellemann-Jensen, sagde meget stærkt: vi vil ikke finde os i misbrug af folkestyrets frihed; det er for let og for billigt at aktionere i dag. Og så må vi jo forvente, at man kommer med et forslag fra regeringens side om at kriminalisere aktioner fra arbejdspladserne, således at man kan bremse dem.

Jeg vil godt understrege, at de, der aktionerer i dag, og de, der har aktioneret i de sidste dage imod dette indgreb, er dem, der forsvarer demokratiet, dem, der forsvarer folkestyret. Det er regeringen, der prøver på at undergrave det, den misbruger sine muligheder for at knægte demokratiet. Det er jo det, der er kendsgerningerne.

Der er to parter, siger man så tit, på arbejdsmarkedet, og det er der også, men hvad er det, man gør her? Man dikterer løn- og arbejdsforhold for den ene part, siger til dem, at de i 2 år skal tvinges til at arbejde på de betingelser, man herinde finder for godt. Men hvad gør man ved den anden part? Har man på nogen måde forpligtet dem til i de 2 år at opretholde deres investeringer og de virksomheder, hvori man tvinger de andre til at arbejde? Det har man ikke. Friheden for kapitalhaverne til at bruge demokratiet til at fjerne kapital og lukke arbejdspladser har vi tydeligt set demonstreret også i de sidste uger. Når Arbejdsgiverforeningens formand, Thorsen, står frem og siger, at hvis man gennemfører arbejdernes krav, flytter vi kapitalen til udlandet, er det også en form for strejke. Har regeringen tænkt sig at gribe ind over for dette? Det har man ikke, og derfor er det hul tale at sige, at det er arbejderne, de, der aktionerer, der angriber demokratiet. Tværtimod er det en kendsgerning, at dette indgreb eller overgreb, hvad der nu er det rigtige ord, var unødvendigt. Det er en knægtelse af den grundlovssikrede ret, der er afgørende for demokratiet, retten til at organisere sig i fagforeninger, retten til kollektivt at opstille krav og forhandle kravene, retten

[Jørgen Jensen]

til, hvis ikke man kommer igennem ved forhandlingerne, at strejke.

Jeg vil erindre om, at vi mange gange har diskuteret erfaringerne ude fra verden, og det har været almindeligt kendt, at socialdemokratiet, når det følte sig trængt, sagde: ja men herhjemme har vi da ret til at strejke, herhjemme har vi da organisationsfrihed, herhjemme dikteres organisationerne da ikke af staten. Men hvad er det, der er sket? Det er 30. gang, der gribes ind i overenskomstforhandlingerne af socialdemokratiet siden begyndelsen af 1930'erne. Det er tredje gang, den nuværende statsminister griber ind. Ja, der kunne ikke være flere gange, for det er kun tredje gang, der er overenskomstforhandlinger under denne statsminister. Han har grebet ind hver gang.

Det er jo situationen, at man hermed undergraver troen på, at der overhovedet kan være frie forhandlinger, og det har en lang række negative følger, som jeg skal komme tilbage til. Man må ikke alene vurdere den nuværende situation, men også følgerne for forhandlingerne på arbejdsmarkedet. Begrundelsen har været den økonomiske situation. Den nødvendiggjorde det. Den økonomiske situation nødvendiggjorde, at en buschauffør ved staten, som har 32 kr. 59 øre, kun kan forhøje sin løn med 1 øre det første år. Altså 1 øre er det nødvendigt af hensyn til betalingsbalancen at sætte som grænse for, hvad en buschauffør skal have mere i løn i timen.

Det er også nødvendigt for betalingsbalancen og den økonomiske situation, at man samtidig opretholder muligheden for at frigøre 10 mia. kr. om året til forbrug ved belåning af værdistigningen på jord og fast ejendom.

Jo, jeg kan godt forstå indholdet i regeringens økonomiske politik. Det forstår man bedre, når man også taler om omkostningerne, som er årsagen til, at man må holde igen, og vi har jo talt meget om, hvad omkostningerne egentlig er. Ja, det lønnen, men det er også mange andre faktorer. Det er også rentens højde, og renten her er en af de højeste i Europa. Vi var enige om for en halvandet års tid siden, da vi diskuterede dette problem, at udgiften pr. arbejdstime ved at etablere en ny arbejdsplads var større end garantilønnen. Dengang var den 32 kr. i timen, og det er vel mere i dag. Det er det, man sådan set accepterer.

Vi ved også konkret, når man taler om de andre lande, at i Vesttyskland er den månedlige udgift til rentebetaling for en arbejdsplads 32.000 kr., medens den i Danmark er over 64.000 kr. om måneden pr. arbejder. Vi ved udmærket godt, hvad omkostningerne ved en arbejdsplads er, og derfor var det mere rimeligt at gribe ind her, men det har man heller ikke gjort, tværtimod. Man lukker ikke engang øjnene for det, man er stolt af det, man kører bevidst en økonomisk politik, som skal forfølge dette mål.

Man siger, at betalingsbalancen er årsagen til, at der skal holdes igen fra lønmodtagerens side. Ja men hvad er årsagen til, at vi har et underskud på handelen?

Det er for det første, at vi har et forbrug, som ikke er dækket af en produktion. Jeg har nævnt før, hvor stort det er. Det vil man ikke gøre noget ved. Vi har stillet spørgsmål om, hvornår den værdistigningsafgift kommer. Selv om alle i denne sal ved, at man har været klar med planer om det, så siger man alligevel i et svar, at man forhandler fortsat i regeringen, og at man ikke ved, hvornår det vil komme. Nej, det kommer ikke, selv om man sagde til arbejderne fra Marienborgmøderne, at det var en del af indkomstpoltikken, at man skulle have en sådan værdistigningsafgift. Det er absolut ikke, fordi vi mener, at de planer, der har været fremme om regeringens hensigter på dette område, vil lette, vil løse de problemer, der er. Det er en ny form for skat. Det, der skulle ske her, det var i virkeligheden ganske enkelt, at man båndlagde eller indefros den værdistigning, således at der ikke blev mulighed for at sikre et større forbrug.

Den anden årsag til betalingsbalanceunderskuddet er jo, at vi hverken har kontrol med import eller eksport. Det ville være muligt at gribe ind her på en måde, så vi lettede situationen. Det vil man heller ikke, og derfor er det en forbrydelse, man foretager ved at gribe ind over for lønarbejderne i stedet for at gribe ind over for de virkelige problemer, der ligger...

Så siger man, at storkonflikten truer. Det er da glædeligt at høre de konservative sige, at der er ingen fare for storkonflikt, de vil gerne hjælpe til med at gribe ind. Ja men hvad er det egentlig for en storkonflikt, der truer? Truer den sådan set demokratiet eller folkestyret? Det er en væsentlig del af det.

[Jørgen Jensen]

Men den er også konstrueret. Det er jo ikke tilfældigt, at vi kom i den situation, vi er i i dag, at der er varslet en storkonflikt. Den er jo direkte fremprovokeret af regeringen. Man ville have den. Hvis ikke man ville have haft storkonflikt, så skulle man have ladet være med at blande sig i overenskomstforhandlingerne fra starten, som man gjorde. Man ville jo ikke fortælle arbejderklassen, hvad man ville gøre i den økonomiske politik. Man ville ikke tone rent flag med hensyn til, hvad man ville med dyrtidsreguleringen. Nej, tværtimod sagde man til arbejdsmarkedets parter, da man startede: vi vil have en nul-løsning. Det er en del af regeringens økonomiske politik.

Økonomiminister Anders Andersen sagde det så stærkt den 6. december om denne politik, at hvis arbejderne får mere end det, der ligger i udbetalingen af to portioners dyrtids-tillæg fra den 1. september 1979, så er det sabotage imod regeringens økonomiske politik, og vi finder os ikke i sabotage. Hvis de får mere, så tager vi det ind med nye afgifter og med momsforhøjelse. Det var da klar tale. Ja men tror man ikke, at Arbejdsgiverforeningen lytter til dette? De fik i og for sig fra starten at vide, at hvis der bliver et regerings-indgreb, så bliver det billigere end det, arbejderne kræver. Derfor hjælp man ligefrem den situation frem, som ligger her.

Og ikke alene har man på det private arbejdsmarked hjulpet til. Det sammenbrud, som fandt sted i forhandlingerne med det offentlige, var også fremprovokeret. Det er ikke et spørgsmål om at vurdere finansministerens personlige kvaliteter. Jeg har også forhandlet adskillige tusinde overenskomster, og jeg ved godt, hvordan man skal bære sig ad, hvis det er en arbejdsgiver, man ikke ønsker en overenskomst med. Det kan være, fordi man ikke mener, at han vil overholde den. Det er bare at komme med kravene i den ene hånd og strejkevarslet i den anden hånd. Det var det, man gjorde fra finansministerens side over for de offentligt ansatte. Derfor var den konflikt konstrueret. Jeg vil godt sige om indholdet af det forslag, der ligger her, at det er en minusløsning. Arbejdsgiverne slipper billigere ved dette, end de havde gjort ved en forlængelse af overenskomsterne. Det betyder et reallønsfald for arbejderne. Det betyder også, at de lavestlønnede ikke får det ind, som de skulle have.

Hvis man bare skulle have ajourført garanti-lønnen, så skulle den have været oppe på 35 kr. 10 øre i timen.

Jeg vil også sige, at de offentligt ansattes krav om 100 pct. taktregulering altså var rejst, selv om vi fik at vide her, at det ikke havde været rejst. Jeg vil understrege, det var en følge af de mange tidligere indgreb. De offentligt ansatte har ingen anden mulighed end at kræve 100 pct. Man umuliggør jo ved de stadige indgreb i overenskomstforhandlingerne, at man reelt sætter sig ned og finder andre muligheder for at regulere lønnen for offentligt ansatte. Hvordan skulle de turde gå ind på at opgive taktreguleringen og finde et andet lønsystem, når de ved, at det nye eller andet lønsystem bliver taget fra dem? Vi har jo et konkret eksempel fra styrmændene, som ikke ville have taktregulering, som ville have frie forhandlinger. Da de havde opgivet taktreguleringen, så tager man den frie forhandling fra dem.

Jeg vil også understrege, at jeg er noget forbavset over de konservatives omsorg for de offentligt ansatte. Jeg synes, det er rigtigt og godt, at de konservative er med til at kræve, at de offentligt ansatte får noget, men når man erindrer sig tidligere holdninger fra den side af salen til de offentligt ansatte, navnlig de dårligst stillede, når de har aktioneret for at få mere i løn, ja, så rimer det ikke rigtig med den interesse, de udviser i dag. Derfor er det vel nok rigtigt, at de fisker i rørt vand. Men jeg vil godt sige, at det gør ikke regeringsindgrebet mindre skadeligt, hverken for dem, det rammer direkte, eller for den økonomiske udvikling og stillingen fremover. Derfor vil jeg også godt understrege, at vi er nogle af dem, der siger til arbejderklassen: find jer ikke i dette, rejs krav på arbejdspladserne og sikr, at I får det ind, som man her forhindrer at I får!

Ole Vig Jensen (RV):

I det radikale venstre beklager vi, at det ikke har været muligt at samle bredere tilslutning til det politiske indgreb, der her i dag skal tages stilling til. Vi er overbevist om, at det ville have været en bedre løsning, og vi er enige med hr. Ninn-Hansen i, at der er et stort flertal her i tinget, som vil være med til at gennemføre den nødvendige lov-

[Ole Vig Jensen]

givning, som kan forhindre, at en storkonflikt bryder ud.

Jeg forstår, at regeringen er overrasket over, at ikke flere partier vil medvirke til at gennemføre de fremlagte lovforslag. Jeg tror oven i købet, at regeringen har beklaget det. Men hvad har regeringen selv gjort for at skaffe sig en bredere tilslutning her i tinget? Hvad er der blevet af statsministerens indbydelse til folketingets partier om det åbne og brede samarbejde? Er den sag, vi har på dagsordenen i dag, ikke af et sådant omfang og netop så betydningsfuld, at regeringen burde have søgt et bredere samarbejde på et langt tidligere tidspunkt i stedet for nu kun at beklage, at vi ikke deltager i den afsluttede afstemning?

Forløbet af de forhandlinger, der er foregået, synes jeg ikke har været nogen imponerende måde at udtrykke sin samarbejdsvilje på. Det er formentlig også årsagen til, at det resultat, der er kommet frem, er for dårligt. Ja, det er vel faktisk så dårligt, at selv venstres politiske ordfører, hr. Ellemann-Jensen, åbent må erkende det.

Jeg vil gerne sige til venstres politiske ordfører: har venstre undervejs forsøgt at drage andre partier med ind i samarbejdet, som måske kunne have sikret nogle af de synspunkter, som vi er fælles med venstre om? Nej, venstre har søgt og har villet alene tage medansvar for det, der nu ligger her i dag.

Jeg synes også, det må gøre et særligt indtryk på hr. Ellemann-Jensen, at den løsning, som nu er i sigte, betyder, at regeringens egen økonomiske målsætning ikke kan holde, lige netop den del af regeringsaftalen, som skulle være selve krumtappen.

Vi har set, at det gennem de bredere forlig såvel i 1977 som i 1978 har været muligt at nedbringe underskuddet på betalingsbalancen. Nu viser alle beregninger, at underskuddet på ny vil stige i 1979 og i hvert fald helt tydeligt i 1980 og videre frem i 1981. Det er ikke nogen imponerende indsats af venstre, fordi man netop satte det som en fornem målsætning for partiets medvirken.

Må jeg om selve forhandlingssystemet sige, at alt tyder på, at det har overlevet sig selv. Det nuværende forhandlingssystem er ikke fulgt med udviklingen. Der er behov for at tage nye initiativer for at få aftalt et nyt forhandlingssystem, som kunne tilgodese så-

vel samfundets som samtlige arbejdsmarkedets parter interesset.

Det er formentlig også ganske uholdbart at fortsætte en udvikling, hvor det er LO-DA-området medlemmer, der er bestemte for indkomstudviklingen for alle øvrige. Området tæller ca. 300.000 lønmodtagere, hvor det øvrige arbejdsmarked, herunder selvfølgelig de offentligt ansatte, løber op til vel 1½ mill. lønmodtagere.

Hvis regeringens trepartsforhandlinger ikke er lykkedes under forhandlingsforløbet frem til nu – og det må vel erkendes, at det er de ikke – så synes jeg nok, at der kunne være grund til for regeringen at indlede en ny runde, en art trepartsforhandlinger, hvor man tog en drøftelse af, hvordan man fik indrettet et forhandlingssystem, som kunne sikre, at vi kom bedre igennem overenskomstsituationen, som jo vil melde sig allerede om 1½ års tid.

Det radikale venstre har meddelt, at vi ikke kan medvirke til at gennemføre det forelagte lovkompleks, og vi må erkende, at der ikke er sket noget undervejs i forhandlingerne her mellem første, anden og tredje behandling, som har kunnet ændre vores stilling.

Vi stemmer ikke imod regeringsindgrebet, vi vil ikke forhindre regeringen i at undgå en storkonflikt ved nu at gennemføre et politisk indgreb. Så langt er vi enige med regeringen. Men vi kan ikke stemme for resultatet, for vi synes, det er for dårligt, og vi har tidligere nævnt, at det ikke mindst skyldes dets kortsigtede løsninger. Regeringsindgrebet manglende perspektiv, som kunne have været et større perspektiv, kunne have været nået, om man havde sikret det bredere samarbejde på et langt tidligere tidspunkt.

Vi er heller ikke tilfredse med den ubalance, der er i regeringsindgrebet, navnlig i forhold til de offentligt ansatte. Det har vi sagt tidligere, og det skal jeg ikke gentage her.

Vi må også forvente, at det, der nu i dag gennemføres, vil medføre, at der forholdsvis hurtigt skal foretages nye økonomiske stramminger, og det radikale venstre vil ikke på forhånd tage medansvar for, hvad der skal ske, når vi ikke har haft ansvar for det regeringsindgreb, som er lagt frem her i dag. Vi vil i den situation undlade at stemme.

Honoré (KrF):

[Honoré]

Den overenskomstforlængelseslov, som vi om lidt skal stemme om, er noget, som regeringen ikke burde rose sig af, men som den burde vise stor ydmyghed ved at præsentere for folkettingen. Til trods for alt positivt, der siges om, at det var det bedst mulige, så er kendsgerningerne, at denne lov vil forværre Danmarks økonomiske situation. Jeg opfatter denne overenskomstlov som led i en samlet arbejdsmarkedspolitisk bestræbelse fra den nuværende regering, som jeg må betragte som negativ. Jeg ser den i sammenhæng med regeringens efterlønslov, hvis følger regeringen viste sig helt ude af stand til at beregne korrekt; man regnede vist med, at der i år ville komme 17.000 efterlønsmodtagere – resultatet bliver snarere over 50.000.

Regeringen har med denne overenskomstlov ikke bidraget til at overholde målsætningen om et betalingsbalanceunderskud på 6½ mia kr. årligt, men undskylder sig bl.a. med, at olieprisstigningerne umuliggør virkeliggørelse af en sådan målsætning. Men man kunne snarere sige omvendt, at når vi får olieprisstigninger, så er der endnu mindre end før råd til overenskomster, der forærer lønmodtagerne så meget som her. Så burde indkomstpolitikken være endnu strammere.

Det var ud fra sådanne overvejelser, at kristeligt folkeparti støttede et konservativt forslag om en besætnings af lønglidingen i det første overenskomstår. Vi har derfor også vendt os imod en ferielovgivning, der skulle erstatte dyrtidsportionerne. Vi har tidligere foreslået en ændring af dyrtidsreguleringen, som ville reducere lønstigningerne.

I debatten i mandags kom der fra finansministeren en interessant udtalelse om, at man fra det offentlige side tilstræbte en lignende lønudvikling i den kommende overenskomstperiode mellem de offentligt ansatte og det private arbejdsmarked. Jeg forstod disse udtalelser, som om de gjaldt overenskomstperioden 1979–81 – det må jo være dette, der er den kommende overenskomstperiode. Jeg har svært ved at forstå realiteterne bag denne udtalelse fra finansministeren, når dog de beregninger, vi får fra de offentligt ansattes organisationer, viser det modsatte. Jeg vil gerne udbede mig en forklaring fra finansministeren på en sådan udtalelse.

Så er der kommet en udtalelse fra ordføreren for det andet regeringsparti, venstre, om dyrtidsreguleringen, som jeg har svært ved at

forstå. Under første behandling udtalte hr. Ellemann-Jensen, at partier, der mente, at der var givet for lidt til de offentligt ansatte, ikke ville røre ved den automatiske dyrtidsregulering, så det var umuligt at opnå strammere løsninger på det private arbejdsmarked. Det står i sp. 8625. Det er i hvert fald ikke rigtigt for kristeligt folkepartis vedkommende. Vi har oven i købet stillet et beslutningsforslag om en ændring af den automatiske dyrtidsregulering, der i den nuværende økonomiske situation ville indebære en reduktion af dyrtidsportionerne. Hvad var i øvrigt venstres indstilling, da dette forslag var til første behandling den 2. november sidste år? Forslaget blev pure afvist af venstres minister i regeringen, økonomiminister Anders Andersen, og desuden afvist af venstres ordfører, hr. Holm – ganske vist af tekniske grunde, men han gik ikke positivt ind i selve grundtanken om en ændring og en reduktion af dyrtidsportionernes størrelse. Derfor synes jeg, at hr. Ellemann-Jensens indlæg i hvert fald kun er i overensstemmelse med sandheden med visse reduktioner.

Hvis hr. Ellemann-Jensens mening imidlertid er, at venstre i den nuværende overenskomstsituation så at sige i den ellefte time, hvad hr. Ninn-Hansen også lagde op til, skulle være interesseret i at søge hjælp fra andre partier til en ændring af dyrtidsreguleringen, så kan jeg sige, at vi i kristeligt folkeparti er parat til at optage sådanne forhandlinger med partiet venstre og også med socialdemokratiet, med regeringen. Vi kommer fra kristeligt folkeparti med et positivt sind, hvis vi indbydes til en sådan drøftelse. Vi har ved selv at fremsætte et beslutningsforslag vist, at det er realitetsforhandlinger om dette spørgsmål, vi er parat til.

Men hvis vi ikke får en sådan opfordring, hvad er så realiteten i sådanne udtalelser? Jeg vil gerne spørge hr. Ellemann-Jensen: er tanken virkelig, at venstre skulle være parat til at drøfte en afskaffelse af dyrtidsreguleringen eller en nedskæring af dyrtidsreguleringen uafhængigt af – eller måske oven i købet imod – den socialdemokratiske regeringspartner? Hvis man ikke er det, hvad er der så af realiteter i disse udtalelser fra hr. Ellemann-Jensens side? Jeg kan ikke se andet, end at deres inderste indhold i så tilfælde måtte være af rent polemisk karakter.

[Honoré]

Hvad angår selve lovforslaget, så må det af det hidtil sagte stå klart, at kristeligt folkeparti ikke kan tage medansvar for dette indgreb. Vi finder, at det indholdsmæssigt er skadeligt for landet og uretfærdigt over for store grupper af lønmodtagere, fremfor alt de offentligt ansatte og funktionærgrupperne.

På den anden side har kristeligt folkeparti ikke principielt noget imod, at en regering, dersom der foreligger et forhandlingssammenbrud, kan være nødsaget til at lovgive om disse spørgsmål, og et sådant sammenbrud blev jo konstateret mellem Dansk Arbejdsgiverforening og LO. Vi er derimod ikke sikre på, at det var nødvendigt med et samtidigt indgreb over for de offentligt ansatte.

Konsekvensen af disse overvejelser er, at kristeligt folkeparti vil undlade at stemme, når lovforslaget kommer til afstemning.

En sidste ting – ganske kort – vil jeg tillade mig at fremdrage. Det er en udtalelse fra hr. Ellemann-Jensen, som jeg på en måde er forstående over for og sympatisk over for. Hr. Ellemann-Jensen sagde, at man ikke stiltiende ville finde sig i overenskomststridige aktioner. Det er da en rigtig indstilling at have, at noget sådant ikke bør finde sted, men jeg vil gerne spørge hr. Ellemann-Jensen, hvad regeringspartiet rent konkret har tænkt sig at foreslå regeringen at gøre over for sådanne overenskomststridige aktioner, som man åbenbart ikke vil finde sig i. Hvilke sanktioner, hvilke forholdsregler vil venstre foreslå at man tager i anvendelse?

Svaret på dette spørgsmål vil vise mig, om der er flere realiteter i disse udtalelser end i udtalelserne angående dyrtidsreguleringen.

Ib Christensen (DR):

Hr. Glistrup havde svært ved at vurdere, hvor mange virksomheder der kan bære lønstigninger, og hvor mange virksomheder der ikke kan bære lønstigninger. Deri har hr. Glistrup ret. Der er ingen her i dette folketing, der i virkeligheden kan vurdere det. Derfor synes jeg også, at det forekommer ejendommeligt, at fremskridtspartiet var det første parti, der krævede politisk indgreb i arbejdsmarkedets frie forhandlinger og fastsættelse ved lov her i folketinget af arbejdsvilkårene på hele det private arbejdsmarked, lige så vel som at hr. Glistrup i samme tale,

hvori han konstaterede, at vi ikke havde forstand på disse ting, sagde, at nu skulle vi sandelig her til oktober mødes og fastsætte de kommende overenskomster, nemlig dem, der skal gælde fra 1981.

Jeg har også et par bemærkninger til hr. Ellemann-Jensen, der udtrykker sin store forargelse over de aktioner, som bebudes, og siger, at venstre sandelig ikke stiltiende vil finde sig i disse, som han siger det, angreb på folkestyret.

Jeg synes, det er temmelig groft at komme med en sådan udtalelse, når vi tænker på, at SV-regeringen her ved dette overenskomstindgreb tvangsforlænger, tvangsfornyr overenskomster for hele det private arbejdsmarked og det offentlige arbejdsmarked, uden at størsteparten af det offentlige og det private arbejdsmarked overhovedet har haft en chance for reelle forhandlinger. Det er da klart, at folk gør oprør imod dette, at man for tredje gang i træk, for tredje overenskomstperiode i træk, får et diktat trukket ned over sig om så vitale ting som, under hvilke vilkår man skal eksistere og sælge sin arbejdskraft, og, for virksomhedernes vedkommende, hvilke lønninger man skal betale.

I virkeligheden ser vi jo her i dagens aviser lige så vel som i tidligere dages aviser, hvordan protesterne strømmer ind fra organisationer under FTF og LO. Fra grupper, som ikke normalt aktionerer, ser vi vældige demonstrationer og protester. Det siges direkte, at man ikke vil finde sig i det her, man tager sig selv til rette. Derfor tror jeg, at dette indgreb vil foranledige en lønglidning, der sprænger alle rammer, for folk vil simpelt hen ikke finde sig i det.

Det, man revolterer imod, er måske ikke så meget det, at man ikke får nogle lønstigninger, man synes man har krav på; det, man først og fremmest revolterer imod, det er statsmagtens diktat over ting, som statsmagten ikke skulle blande sig i, hvad man nu altså gør for tredje gang i træk. Derfor vil man opleve en lønglidning, formentlig aktioner, uro og engelske tilstande, som man ikke gør sig begreb om.

Derfor har hr. Ellemann-Jensen selvfølgelig totalt uret, når han siger, at dette betyder den opstramning af økonomien, som overhovedet var politisk mulig. Tværtimod betyder det, at man hælder olie på bålet.

[Ib Christensen]

Jeg skal opsummere, at når retsforbundet stemmer imod samtlige disse indgreb, så skyldes det for det første, at vi ikke mener, det tilkommer statsmagten at fastsætte disse ting, at det er et overgreb mod det private arbejdsmarkeds forhandlingsret, og heller ikke på det offentlige arbejdsmarked har der været tale om reelle forhandlinger. Der er altså tale om et overgreb af værste karakter.

For det andet er der jo tale om et ensidigt indgreb. Det er jo ikke, som hr. Ellemann-Jensen prøvede at sige det, et indgreb, der søges lagt på hele befolkningen. Der bliver gennemført en avancelovgivning, som alle ved ikke betyder et klap, ud over at den kan genere virksomhederne med noget bureaukrati og papirarbejde. Der er ikke indgreb mod udbytter, der er ikke noget med medejendomsret overhovedet, og der er først og fremmest ikke indgreb mod de arbejdsfri gevinster på jord eller på fast ejendom. Derfor er det et indgreb af overordentlig ensidig karakter, og det er en selvstændig grund til at stemme imod disse lovforslag.

Den tredje grund er, at det samfundsøkonomisk er uforsvarligt og dyrt netop af de grunde, jeg her var inde på, fordi resultatet ikke bliver accepteret, og fordi arbejdsmarkedets parter jo på forhånd havde fået at vide af regeringen, at ligegyldigt hvor meget de skabte sig og ikke kunne blive enige, så kom den og greb ind, for det har regeringen i realiteten sagt ved ikke at ville sige det modsatte. Det betød, at man fra begge sider kunne stille krav, der var helt uden realisme, og det er sket fra begge sider.

Derfor er det altså ikke det, at interesseorganisationerne har stillet sig stejlt, der har gjort, at folketinget greb ind. Nej, det, at et folketingsflertal på forhånd i virkeligheden har erkendt, at man ville gribe ind, hvis det kom til konflikter, gjorde, at mulighederne for at blive enige under eget ansvar og risiko – det er det, der skal til, for at folk kan tvinges til enighed – ikke var til stede, og derfor oplever vi altså denne situation.

Økonomer, der endog er tilhængere af indkomstpoltikken, som professor Steen Leth Jeppesen, professor Gunnar Thorlund Jepsen og andre, har sagt: ja men lad os da hellere tage konflikten. Det vil samfundsøkonomisk være billigere, for der vil være grænser for, hvor længe man kan holde ud, og så vil man opnå en løsning, som arbejdsmarke-

dets parter havde indflydelse på og afgørelsen af, og som derfor ville blive respekteret. Sådanne økonomer ville man altså heller ikke lytte til.

Den fjerde årsag til, at vi stemmer imod, er naturligvis, at netop fordi der er tale om noget, som sætter en helt ukontrollerbar udvikling i gang, skønt man netop prøver at kontrollere det, betyder det en finanspolitisk stramning, f. eks. i form af en momsforhøjelse. Jordpriserne vil man jo ikke gribe ind imod, de arbejdsfri gevinster freder man jo, dér nedsætter man beskatningen fra SV-regeringens side, men en momsforhøjelse vil altså tone frem i horisonten og måske om ganske få måneder. Det vil betyde, at de lønforbedringer, man får, bliver ædt op af skatter, foruden at de bliver ædt op af prisstigninger. Vi får øget inflation og øget besvær med at holde omkostningerne i ave.

Den femte grund er naturligvis, at vores ændringsforslag om, at disse lovforslags ikrafttrædelse skulle være betinget af, at de blev godkendt ved urafstemninger, blev forkastet af alle partier.

Det kan undre, at partier, der kalder sig liberale, ikke ville give arbejdsmarkedets parter muligheden for ved urafstemning eller ved kompetent forsamling i henhold til deres love at tage stilling til dette og få den endelige afgørelse. De partier, der kalder sig liberale, men modsætter sig dette ændringsforslag, kan altså ikke tages alvorligt.

Det kan også undre, at partier, der kalder sig arbejderpartier, ikke har så stor tillid til arbejderklassen, at de vover at stemme for et forslag fra Danmarks retsforbund om, at arbejderne selv skulle have lov til ved urafstemning eller kompetent forsamling at ytre sig om disse ting og få afgørelsen. De var med til sammen med SV-regeringen at nedstemme vort forslag, og det kan undre.

Men der er en chance endnu, for det er klart, at når disse lovforslag er vedtaget, så er der en mulighed i grundlovens § 42 for at kræve folkeafstemning, det kan $\frac{1}{3}$ af folketingets medlemmer kræve. De partier, som er så meget imod dette, at de ikke kan støtte det eller ligefrem stemmer imod, kan jo så passende medvirke til, at folket får afgørelsen af disse ting, for det vedrører jo folket, det vedrører den enkeltes arbejds- og lønbetingelser. Det er noget, folk med rette kan udtale sig

[Ib Christensen]

om, det er faktisk noget folk selv skulle kunne afgøre.

Derfor er det ganske logisk, at vedrørende alle disse love vil vi altså søge muligheden prøvet for at sende dem til folkeafstemning. Så kan arbejdsministeren få konstateret, om han har folket bag sig. Det kunne jo også passende være således, at socialdemokratiet og venstre måske ville medvirke til at få lovene sendt til folkeafstemning, for hvis befolkningen står bag ved regeringens indgreb, ja, så lad os da prøve det ved folkeafstemning. Hvis arbejdsministerens parti modsætter sig folkeafstemningskravet, så kan hans udtalelse om, at befolkningen står bagved, selvfølgelig ikke tages alvorligt mere.

Jeg konstaterer, at retsforbundet er det eneste parti, der vender sig mod samtlige disse indgreb. De såkaldt liberale partier vil gerne lave lønindgreb og løndiktater. De vil ikke gribe ind mod avancer og udbytter og arbejdsfri gevinster. De socialistiske partier vil gå imod løndiktat, og det er prisværdigt, men man har ikke noget imod at gribe ind med avancereguleringer o. lign. Retsforbundet står altså med den klareste profil i hele denne sag, vi stemmer imod samtlige forslag.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Jeg tager en passus i mit foregående indlæg én gang til – ikke for prins Knud.

Det er åbenbart nødvendigt for efterfølgeren, hr. Ib Christensen, at få fastslået, at nogle danske erhvervsvirksomheder kan tage den lønstigning, der her er tale om, nogle kan ikke uden at bukke under. Helhedsvurderingen kan folketingset foretage, og den helhedsvurdering kan vi foretage i kraft af, at vi har haft negativ betalingsbalance 16 år i træk, i kraft af arbejdsløshedstallene. Det viser entydigt, at det danske erhvervsliv som helhed ikke kan tage nogen omkostningsstigning, og dér skal folketingset sørge for, at der ikke kommer nogen omkostningsstigning, og midlet er skattnedsættelser. Det står ikke til rådighed for forhandlerne på arbejdsmarkedet, derfor kan det ikke løses på det, som hr. Ib Christensen kalder den liberale facon, det kan kun løses af folketingset. Derfor ligger løsningen i 1979 i folketingset, og den vil formentlig også ligge i folketingset i 1981, og det skal vi forberede ordentligt.

(Kort bemærkning).

Ib Christensen (DR):

Hele dette udviklingsforløb viser netop, at folketingset ikke kan løse problemerne, og at man ikke kan føre nogen indkomstpolitik eller omkostningsdæmpende politik, uden at begge arbejdsmarkedets parter er indforstået med det. Det er ingen af arbejdsmarkedets parter i denne situation, så derfor kan det ikke nytte. Hr. Glistrups indkomstpolitiske bestræbelser er altså dømt til at mislykkes.

Kurt Hansen (VS):

Dette indgreb, som er et alvorligt angreb på lønarbejderne, vil VS naturligvis stemme imod. Indgrebet indeholder reallønsnedgang, arbejdsløshed og øget udbygning af arbejdskraften. Det er alt i alt en meget dårlig løsning for arbejderklassen. Derudover må man forvente, at der kommer finanspolitiske stramminger til efteråret. Vi er mange, der heroppefra under såvel første- som anden- og nu også her under tredjebehandlingen har påpeget dette med finanspolitiske stramminger til efteråret. Regeringen har ikke demteret det. Vi kan altså klart forvente, at der ligger yderligere angreb på reallønnen og venter lige omkring hjørnet.

Skal vi se dette på lidt længere sigt, så er det et yderst dystert perspektiv, der tegner sig. Grundlaget for den indkomstpolitik og lønsækningspolitik, som man fører her, vil simpelt hen være, at man udvikler dette samfund i en mere totalitær retning. Overenskomstindgreb såvel som indkomstpolitik i al almindelighed er med til at undergrave fagbevægelsens troværdighed som forhandlings- og kamporganisation for medlemmernes løn- og arbejdsforhold.

Ved de seneste tre overenskomstfornyelser er der blevet grebet ind. Det er helt ude af trit at kalde disse indgreb for overenskomster. Der er ikke tale om en aftale mellem to parter, der har forhandlet sig frem, hvad der normalt vil være tilfældet, hvis der er tale om en overenskomst. Der er alene tale om et diktat; en form for permanent voldsret har folketingset gjort sig selv til. Dette mener jeg dokumenteres ved, at en lang række overenskomster forlænges, uden at der overhovedet har været mulighed for at komme i gang med forhandlingerne. Lad bryggeriområdet, sømandsområdet være nogle ek-

[Kurt Hansen]

sempler på det – og nogle eksempler, som jeg tror vil komme til at vise, at man inden for sådanne områder ikke vil finde sig i, at statsmagten griber ind og dikterer løn- og arbejdsforhold og reallønsnedgangens størrelse.

De problemer, der kan blive i de overenskomster på LO-området, de specielle overenskomster, som det indtil videre har været muligt at føre nogle forhandlinger om – og de er blevet afsluttet – skal afgøres ad fagretlig vej, bliver der sagt i svarene til arbejdsmarkedsudvalget. Dette understreger yderligere, at folketinget påtager sig opgaven at optræde som en fast, permanent voldgiftsret.

Disse ting falder jo udmærket i tråd med de tanker og ideer, som LO-toppen, socialdemokratiet, Dansk Arbejdsgiverforening og venstre m. fl. har været enige om, nemlig at der skal etableres trepartsorganer. Disse trepartsorganer skal være dem, der reelt har styringen af, hvordan og hvorledes forholdene på arbejdsmarkedet skal udvikle sig, herunder naturligvis det, man kalder overenskomster. Man vil på denne måde gå ind og diktere lønrammerne centralt fra statsmagtens side i en vis form for samarbejde med disse interesseorganisationer. Men det er reelt at undergrave forholdet, for interesseorganisationerne skulle være nogle, der gik ind og kæmpede for deres medlemmer og ikke sad og forhandlede med statsmagten om de centralistiske lønrammer, som skulle stilles op.

Den tvungne voldgiftsret, som jeg nævnte at folketinget har gjort sig selv til, passer altså aldeles udmærket med de tanker og ideer, der ligger om at etablere trepartsråd m.v., som kan gå ind og overtage den totale styring af, hvorledes forholdene på arbejdsmarkedet skal være.

Socialdemokratiet forsøger naturligvis at få denne overenskomstløsning til at se ud på den måde, at lønarbejderne kan være meget godt tilfredse med resultatet alt i alt, og at den, der er blevet sorteper i dette spil, det skulle være Arbejdsgiverforeningen. Det er selvfølgelig at forsøge at bortforklare de nedgangsrealiteter, der ligger i dette indgreb. I det seneste nummer af LO-bladet er man begyndt på sin propagandavirksomhed: »Dansk Arbejdsgiverforening spillede højt spil og tabte.« Der står endvidere et andet sted: »Jens Thorsen tabte spillet.«

Det er naturligvis det rene bortforklarings- og tilsløringsforsøg, man foretager her. Man har ikke, heller ikke under udvalgsarbejdet, på trods af regneeksempler og konstruktioner med tal osv., kunnet bortforklare den faktiske reallønsnedgang, som dette indgreb i realiteten indeholder. De, der er blevet sorteper i dette spil, det er naturligvis ikke Dansk Arbejdsgiverforening eller kapitalejerne. De, der er blevet sorteper i dette overenskomstindgreb, det er lønarbejderne, ene og alene. Det er dem, der kommer til at betale på flere forskellige leder og kanter for de indgreb, som regeringen etablerer her.

Der har fra forskellige ordføreres side været talt meget om, at man ikke kunne acceptere de aktioner, som var i gang nu. Man nævnte institutionsområdet, man nævnte den kollektive trafik m.v. Som man kunne forstå udtalelserne fra de forskellige ordførere, ikke mindst hr. Ellemann-Jensen fra venstre, så havde man nærmest den opfattelse, at strejkeforbuddet lå og lurede lige om hjørnet. Det kan godt være, at venstre kan få presset et strejkeforbud igennem, men så er der kun én ting at sige til lønarbejderne i en sådan situation: de må gøre det strejkeforbud lige så ugyldigt som det stykke parir, det skulle være skrevet på. Det er det eneste modsvar over for disse angreb, som staten og arbejdsgiverne kommer med over for lønarbejderne. Det er det eneste svar, som lønarbejderne kan sende på et sådant diktat.

Hvis arbejdsgiverne, hvis statsmagten virkelig ønsker at føre deres krav igennem på den måde, der er lagt op til her, ja, så er der for mig at se kun ét eneste svar på det: så har de selv bedt om at få engelske tilstande, og så lad dem få det!

Lindinger (EP):

Når menneskenes børn skal gå fra én tilstand til en anden, så er det meget ofte, at de reagerer kraftigt på det.

Jeg har tidligere givet udtryk for, at jeg på intet tidspunkt har haft den opfattelse, at det var muligt at løse overenskomstsituationen i år uden et indgreb fra regeringen. Vi er efter min mening midt i en proces. For to år siden, da jeg også var med til at løse overenskomstsituationen, skete det som bekendt ved, at man ophøjede et mæglingsforslag, som var forkastet af arbejdsgiverne, til lov. Denne

[Lindinger]

gang kunne man ikke engang komme frem til et mæglingsforslag.

Når dette land nu er begyndt at føre indkomstpoltik, så tror jeg faktisk, at skal man være rigtig realitetsbetonet, så må man sige, at den proces, der er i gang, uvægerlig vil føre til, at dette land skal til at føre planøkonomi, hvis ikke vor tidligere finansminister, hr. Grünbaum har ret i sin betragtning om, at der en gang i hver generation bør være en storkonflikt, for ellers er der ikke nogen mening med det hele. Det kan jo være, at han har ret i det. Jeg vil endda sige, at det har han faktisk, hvis man tænker sig, at fremtidige overenskomstforhandlinger vil følge det mønster, som man brugte for snart år tilbage. Det tror jeg ikke på.

Jeg ved udmærket godt – det har Storm P. jo understreget bedre end nogen andre – at det er meget vanskeligt at spå, især om fremtiden, men jeg synes ikke, det er særlig svært at forudsige, at når vi står i overenskomstsituationen om to år, så vil den ende nøjagtig som nu – jeg vil ikke sige resultatet, men den vil ende med et politisk indgreb.

Jeg tror ikke på, at de institutioner, der har beskæftiget sig med at afveje udbud og efterspørgsel på arbejdskraft, har nogen mening fremover. Det hænger sammen med, at hele samfundet er ved at undergå en udvikling, en mærkværdig udvikling. Nu er det sådan, at jeg vil ikke sige et enkelt menneske, men lad os så sige 10.000 mennesker i et stort, jeg vil godt sige amerikansk foretagende, der arbejder med research, de er i stand til at opfinde maskiner, som overflødiggor millioner af menneskers arbejdskraft.

Skal det ikke gå sådan, at samfundet går hen og bliver slave af maskinerne, men i stedet for skal få maskinerne til at virke i samfundets interesse, så skal man altså gøre en masse drastiske ting i fremtiden. For mig er der ingen tvivl om, at der ikke vil gå så forfærdelig mange år, før vi får en arbejdsuge på måske først 5 gange 7 timer, 5 dage à 7 timer, og det går sikkert ned til 5 dage à 6 timer, og en skønne dag har vi kun 4 dages arbejdsuge med 6 timer hver dag, og så er vi nede på 24 timer om ugen, og det tror jeg ikke vil tage så forfærdelig mange år. Der er en masse ting, som vil ske, og vi vil aldrig vende tilbage til de tilstande, der var tidligere. Hertil kommer, at der er nogle af menneskene, der er blevet lidt for begavede, og så

har de kunnet forlænge deres begavelse med EDB-anlæg, som kan opfinde videre hen ad vejen, og det vil sige, at processerne accelererer.

Det er grunden til, at erhvervspartiet går så kraftigt ind for et specielt ministerium for fritid og sport, fordi det bliver en meget stor og vigtig opgave i fremtiden. Samtidig vil det være nødvendigt med helt andre forhold til at regulere det, der skal ske i erhvervslivet. Det er af samme grund, erhvervspartiet har sit erhvervsministerium, som skal være et kreativt ministerium i modsætning til det, man i almindelighed forstår ved et administrativt ministerium.

Disse ting gør, at erhvervspartiet hellere vil være realistisk og være med til at præge de ting, som man må forudse vil ske. Det er også grunden til, at erhvervspartiet har fundet denne regeringskonstellation ganske strålende – det er 11 år siden jeg første gang offentligt slog til lyd for den. I fremtiden vil det være sådan, at arbejdsgivernes og arbejdernes – det er to vide begreber – interesser meget, meget ofte vil være næsten totalt sammenfaldende. At man så piller af dem, der har for meget, det synes jeg i og for sig er ganske udmærket, det har jeg selv været ude for, men man må i hvert fald altid sørge for, at de, der har for lidt, får nok.

Ud fra disse betragtninger vil erhvervspartiet – det er der jo ikke lagt skjul på – kunne støtte regeringen. Det er bare beklageligt, at der er andre partier, der har været så valne. En ting, jeg f. eks. respekterer meget ved fremskridtspartiet, er, at jeg aldrig har set dem undlade at stemme eller tilkendegive, som det hedder, at de hverken stemmer for eller imod. De stemmer enten for eller imod, og det er en god ting. Men selvfølgelig er det rart, at vi har fire måder herinde, idet vi kan gøre det ved ikke at stemme for eller imod, og vi kan også blive væk fra salen, det er jo også en måde at stemme på. Men i hvert fald er jeg meget ked af, at de radikale ikke kunne være med, og ikke så lidt ked af, at centrum-demokraterne ikke kunne være med.

Men i hvert fald vil det meget lille erhvervsparti være med, og vi vil støtte lovfor-slag nr. L 196.

Formanden:

[Formanden]

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at den stemmemetode, hr. Lindinger nævnte, at være væk fra salen, ikke findes i forretningsordenen.

Kjeld Olesen (S):

Hr. Ole Henriksen var noget forbavset over, at jeg ikke havde taget ordet ved starten af denne debat. Nu har jeg den opfattelse, at når man tager ordet – og gid lidt flere havde det! – så skal man kun gøre det, når man har noget nyt at sige.

Jeg konstaterer efter at have lyttet til indlæggene, at der nu ikke var så forfærdelig meget nyt; om det så var ordvalget, kunne jeg hos hr. Ole Henriksen genkende det samme, som vi hørte både ved førstebehandlingen og ved andenbehandlingen. Men der er to bemærkninger, jeg godt vil gøre, for noget nyt var der nu egentlig.

Det var, da vi hørte hr. Ninn-Hansen heroppefra, hvor hr. Ninn-Hansen gjorde sig til talsmand for, at vi her i folketinget skulle forlænge overenskomsterne et halvt år, og så skulle man bruge denne tid til at tage forhandlinger, regeringen skulle tage initiativet, og så skulle man invitere de partier, som almindeligvis ikke er bange for at gå ind i en løsning.

Jeg hører til de medlemmer af folketinget, som værdsætter den holdning til parlamentet, som hr. Ninn-Hansen udviser både i ord og i sin gerning herinde, men jeg må sige, at jeg var mildest talt forbavset, da hr. Ninn-Hansen stod heroppe. Lad være, at det konservative folkeparti under førstebehandlingen og andenbehandlingen og under udvalgsarbejdet har svunget sig meget højt op med hensyn til at, jeg vil sige lefle for de offentligt ansatte. Jeg synes faktisk, at det har været temmelig uværdigt at iagttage det, men nu vel, det er altså den taktik, som det konservative folkeparti – og ikke alene – har valgt at følge. Men derfra og så til at høre hr. Ninn-Hansen lige før er der et stort spring. Jeg må ganske simpelt betegne hr. Ninn-Hansens indlæg som aldeles uansvarligt. Det er et indlæg, som jeg ikke fatter at en så erfaren parlamentariker som hr. Ninn-Hansen, der siger, at han tilhører et ansvarligt parti, vil komme med. Kan hr. Ninn-Hansen virkelig forestille sig, at hvis vi udsætter konflikterne til den 1. oktober i år, så

vil alt være fred og ingen fare? Det foreslår hr. Ninn-Hansen, som selv her i folketinget ved andenbehandlingen foreslog, at den pulje på 225 mill. kr., som skulle tilfalde LO-området, skulle skæres ned til 150 mill. kr. Det må altså være baggrunden for det konservative folkeparti, når det ifølge hr. Ninn-Hansen skulle gå ind i forhandlinger i det kommende halve år.

Naturligvis ville man på arbejdsmarkedet opfatte det som en uhyrlig provokation. Anderledes kan man nemlig ikke opfatte det. Og hvis nogen virkelig vil finde et middel til for alvor at skabe rav i den, så skal man bare følge hr. Ninn-Hansens anvisning og udsætte det et halvt år. Enten, og det nægter jeg faktisk at tro, er der tale om et komplet manglende kendskab til forholdene på arbejdsmarkedet hos hr. Ninn-Hansen, eller også – anderledes kan man ikke gøre det op – er der tale om en politisk fidus, som jeg finder er under alt lavmål.

Min anden bemærkning skal være til hr. Ole Henriksen. Det glædede mig usigeligt, at hr. Ole Henriksen, hvad ikke altid fremgår af hans udtalelser i øvrigt, læser socialdemokratiets principprogram. Jeg ser, at han har det – og giv det endelig videre ned ad rækkerne, det kan hjælpe meget på forhandlingerne herinde og på holdningen til tingene.

Hr. Ole Henriksen brugte et ord, som jeg også har hørt tidligere under debatterne, nemlig at fagbevægelsen skal være en katalysator. En katalysator er vistnok, så vidt jeg husker fra min skoletid, et stof, der ikke selv indgår i en proces, men som bruges til at sætte en kemisk reaktion i gang. Denne rolle burde fagbevægelsen spille. Heri er jeg slet ikke uenig med hr. Ole Henriksen. Hvis hr. Ole Henriksen – hvad han jo har – har lyttet til debatten, så vil hr. Ole Henriksen have lagt mærke til, at kritikken fra borgerlige partier går meget stærkt på, at fagbevægelsen via LO har været for stærk en katalysator i denne proces. Men hvorom alting er, jeg er ikke i princippet uenig med hr. Ole Henriksen.

Det, som jeg synes man skal lægge mærke til – og her kommer jeg til at gentage mig selv fra første behandling, det erkender jeg – det er stadig væk at få understreget, hvad det er for en situation, vi står i. Hr. Ole Henriksen og andre ønsker, at vi overhovedet ikke skulle gribe ind, at de varslede konflikter,

[Kjeld Olesen]

der om få timer i modsat fald ville bryde ud, skulle gå deres gang.

Hvis vi forestillede os det rent teoretisk, så ville jeg godt om et par uger snakke sammen med hr. Ole Henriksen for at høre lidt om hans modtagelse af reaktioner rundt omkring i befolkningen og også inden for arbejderbevægelsen. Når vi igennem længere tid har været i den situation, at elforsyningen har sat ud, at olietforsyningen er ophørt, at samfundet faktisk er gået i stå, så ville jeg godt med hr. Ole Henriksen og andre diskutere, hvem det egentlig er, det går ud over. Er det de velbjærgede i samfundet? Er det ikke rettere dem, der er mest ømfindtlige både økonomisk og på anden måde, der først og fremmest vil mærke virkningerne heraf?

Jeg skal selvfølgelig ikke svare på vegne af hr. Ole Henriksen, men jeg vil vove den påstand, at hr. Ole Henriksen på trods af, hvad han siger heroppefra, er klar over, at sådan forholder det sig, er klar over, at en så omfattende konflikt, den største overhovedet herhjemme, efter pres, også fra forskellige, som hr. Ole Henriksen ellers siger at han repræsenterer, vil tvinge folketinget til at gribe ind før eller senere.

Jeg vil hævde, at den løsning, som vi nu om kort tid skal stemme om, er både forsvarlig og nødvendig, og at den er almindeligt accepteret. Det vil jeg hævde, fordi jeg synes, at meget atter en gang taler for, at hr. Ole Henriksen, hr. Kurt Hansen og hr. Jørgen Jensen ikke på nogen måde taler på et flertals vegne inden for arbejderbevægelsen.

Og så vil jeg sluttelig understrege en ting, som jeg synes er vigtig at få frem, inden vi går til afstemning. Det er, at det ikke er tom snak, når socialdemokratiet siger: nu vel, vi har måttet gøre dette, men vi er stadig tilhængere af frie forhandlinger. Vi er stadig tilhængere af, at parterne selv må forhandle sig frem til løsninger, også med de konsekvenser, der kan ligge i, at de ikke når frem til et resultat. Min partifælle hr. Grünbaum havde nogle, synes jeg, ganske udmærkede betragtninger i en avis i forgårs om dette problem. Det kan ikke være rigtigt, at folketinget pr. rutine griber ind i arbejdsmarkedets forhold, når der er tale om overenskomstsituationer. Derfor er det mit håb, at når vi nu er kommet på den anden side af denne debat og afstemning, så vil det, der er sket, give stof til eftertanke hos arbejdsmar-

kedets parter, især hos Dansk Arbejdsgiverforening.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen (KF):

Jeg må ganske og aldeles afvise, hvad hr. Kjeld Olesen sagde om, at det konservative folkeparti lefler for tjenestemændene. Jeg ved, at hr. Kjeld Olesen siger den slags, fordi det gør ham ondt. Han ønsker ikke med sit kendskab til socialdemokratiske vælgere, at det skal være sådan, at man dikterer tjenestemændene det, LO ønsker. Det er jo sandheden om det. Det er jo sådan, som hans regering og han selv har medvirket i denne sag, at tjenestemændene har måttet gå bagefter og bare har måttet affinde sig med, hvad LO ønsker. Det forslag, vi har fremsat, er et forslag, der betyder en retfærdighedshandling over for tjenestemænd og funktionærer; og der var dækning for vores forslag, hvad hr. Kjeld Olesen glemte at oplyse.

Så vil jeg gerne sige, at min bemærkning om det halve år var et tilbud til regeringen. Hvis man ikke kan finde ud af det nu, så er vi parate til at hjælpe regeringen med at forlænge overenskomsterne et halvt år. Men vi har sandelig ikke sagt, at man skulle udskyde sagen. Tværtimod sagde jeg, at vi lægger vægt på, at vi både har i dag og torsdagen med, hvis statsministeren vil forhandle med os, hvis regeringen er klar til at gøre noget ved dyrtidsreguleringen eller tage den sag op, som udenrigsministeren vil fortælle os om om et øjeblik, nemlig venstres ønske om at ændre i dyrtidsreguleringen. Vi vil selvfølgelig gerne høre, hvad det drejer sig om, inden vi siger, at det kan vi uden videre acceptere. Men der ligger de to muligheder, og det er det, vi kan tale om i dag og i morgen. Så behøver vi ikke det halve år.

I øvrigt forstår jeg ikke, hvorfor hr. Kjeld Olesen kan mene, at det er uansvarligt at ville forhandle, som vi hele tiden har ønsket, og at det skulle være en provokation over for arbejderne, LO-medlemmerne, at foretage noget fornuftigt, når det ikke er en provokation over for tjenestemænd og funktionærer, hvad regeringen har foretaget over for dem.

Formanden:

[Formanden]

Inden jeg giver ordet til hr. Hans Jørgen Jensen, skal jeg gøre opmærksom på, at det ikke er tanken at holde frokostpause.

Hans Jørgen Jensen (S):

Når jeg tager ordet i denne debat, er det for at fremsætte nogle af de tanker og de meninger, jeg som aktiv forbundsformand har. Jeg er naturligvis ikke tilfreds med, at man den ene gang efter den anden skal gribe ind i en situation på arbejdsmarkedet, som ser uløselig ud. Jeg mener, at de kampskridt, der er nedfældet i reglerne herom, i hovedaf-taler osv., de burde følges.

Når jeg alligevel kan stemme for det forslag, som er lagt frem fra regeringens side, så er der tre væsentlige årsager hertil. Jeg tror ikke, at en storkonflikt på arbejdsmarkedet ville kunne løse denne situation, og derfor ville resultatet alligevel være blevet, at regeringen og folketinget kom til at gribe ind i konfliktsituationen, og man kunne måske befrygte, at det resultat, der ville komme efter en konflikt, ville blive ringere end det, der nu foreligger.

På det offentlige område indeholder loven bestemmelser om såvel individuelle som kollektive omklassificeringsmuligheder. Det giver trodt alt både tjenestemændene og også funktionærorganisationerne visse muligheder for at forhandle for de grupper, som reelt er kommet i klemme. Jeg vil gerne have lov til at understrege – også som formand for et funktionærforbund, der tæller 20.000 medlemmer – at vi er i hvert fald glade for den bestemmelse, der er kommet ind i loven om disse individuelle og kollektive omklassificeringsmuligheder.

Endelig vil jeg understrege, at den omstændighed, at LOs forretningsudvalg har taget det resultat, der nu foreligger, til efterretning, også må betyde, at jeg både som aktiv fagforeningsmand og som politiker i dette høje ting kan gå ind for dette forslag.

Men jeg vil gerne til slut gøre en bemærkning om ting, som jeg mener burde have været med, nemlig nogle indgrebsmuligheder over for de liberale erhverv, måske i form af en særskat.

Jeg vil også gerne sige til den højre side her i salen, at vi er meget utilfredse med, at det kun er en lønmodtagerløsning, der er skabt, hvor vores tanker om økonomisk de-

mokrati endnu en gang er ladt ude af betragtning. Vi vil fortsat i dansk fagbevægelse arbejde for, at økonomisk demokrati kommer med ind i billedet. Jeg tror ikke, det er sidste gang, man skal føre indkomstpolitiske løsninger igennem i dansk politik, men hvis man skal gøre det i fremtiden, så skal det bygge på, at lønmodtagerne får medejendomsret og medindflydelse på den kapital, vi i form af løntilbageholdenhed placerer i danske virksomheder.

På denne baggrund skal jeg meddele, at jeg vil medvirke til vedtagelsen af det foreliggende lovforslag.

Alfred Andersen (SF):

Jeg har i flere timer, for ikke at sige i dage, lyttet til den til tider noget akademiske debat om rigets økonomiske situation, men jeg må sige, at jeg savner en virkelig kvalificeret begrundelse for indgreb i overenskomsterne.

Begrundelsen for indgrebet siges at være, at samfundet ikke har råd til konflikt. Det er en begrundelse, som lyder noget søgt, når vi tænker på, hvor lidt regeringen i virkeligheden har gjort for at få de 180.000 arbejdsløse i arbejde. Her er der jo tale om et produktionsstab på ca. 1½ mill. arbejdstimer om dagen. Det har man ikke haft så store bekymringer over.

Mange talere har henvist til det økonomiske råds redegørelse. Men heri nævnes intet om, at der burde fastsættes lønninger. Tværtimod har vismændene ved tidligere lejligheder sagt, at hvis man fastlægger lønningerne, så tager man dynamikken væk fra erhvervslivet, fordi kampen om højere løn og højere profit har været drivkraften i samfundet igennem årene. Vi ser da også, at i de lande, hvor man har en lav løn, har man en tilsvarende lav produktivitet.

En anden begrundelse, at arbejdsgiverne af hensyn til konkurrenceevnen ikke er i stand til at give mere i løn, er en påstand, som jeg kun møder inde i dette hus.

Jeg har flere gange været ude på erhvervsbesøg, og dér har man aldrig talt om eller anket over lønnen. Det, der derimod har været et problem for dansk erhvervsliv, har været den høje rente, den høje kronekurs og så de statstilskud, som andre lande giver deres

[Alfred Andersen]

erhvervsliv. Det har været deres berundelse, når vi har været ude, aldrig den høje løn.

Den økonomiske vismandsrapport fortæller os, at vores bytteforhold i den danske udenrigshandel blev forbedret i 1978 takket være faldet i råvarepriserne. Så selv om vores industriimport havde en langsom vækst på 4 pct., var der her tale om en større mængdemæssig vækst, fortæller vismændene os, nemlig på 9 pct.

Endelig siger vismændene, at når man ikke nåede større højder i vores eksport, så var det ikke, fordi vi ikke var konkurrencedygtige, nej, så var det, fordi de lande, vi handlede med, havde en stærk konjunkturafmatning. Altså heller ikke her kan man finde en begrundelse for regeringens indgreb.

Af vismandsredøgørelsen fremgår det også, at arbejdernes realløn er faldet ½ til 1 pct., og for tjenestemændenes vedkommende er den faldet 4 pct. Derimod ser det anderledes ud med erhvervsindtægterne. I første række er det landmændene, som på grund af den gode høst noterer sig for klækkelige bruttoindkomstfremgange på helt op til 20 pct. – og ikke nok med en bruttoindkomstfremgang på 20 pct., nettofremgangen efter fradraget af ejendomsskatter og afskrivninger har været endnu større, siges der. For de selvstændige i byerhvervene er der tale om en indtjeningsfremgang på godt en halv snes pct. Læser man videre i den økonomiske redegørelse, så finder man ud af, at der valutarisk er basis for en fremgang på 2½ pct.

Derfor kan jeg kun se det fremsatte forslag som et forsøg på at forhindre lønmodtagerne i at få den andel i den økonomiske vækst, som redegørelsen giver os mulighed for. Det er måske forståeligt, at de borgerlige partier optræder som de privilegeredes værnere, men at også socialdemokratiet er at finde i dette selskab, er mindre forståeligt. Det er, som jeg skrev i et fynsk dagblad, da arbejder- og bonderegeringen blev dannet, som om socialdemokratiet er blevet bondefanget med denne koalition.

Der har været talt meget om, at der ikke er noget alternativt forslag til dette regeringsindgreb. For det første vil jeg sige, at indgreb i overenskomster er jo ikke en samfundsøkonomisk løsning på problemerne. Det store økonomiske problem er jo samfundets liberale struktur, og lige meget hvor stor økonomisk fremgang vi har, er samfundet i kon-

stant krise. Alle var enige om, at EF gav os en stor økonomisk fremgang, men hvad har vi så gjort ved den økonomiske fremgang? Vi har stadig væk kriser. Det er, fordi liberalisterne ikke vil være med til at styre forbrug og produktion, men tror, at man kan klare økonomien ved at styre lønmodtagernes forbrug.

Socialistisk folkeparti har gang på gang peget på det nødvendige i mere planlægning. Så længe man ikke vil det, vil samfundet altid befinde sig i krise, og det kan man ikke undgå ved nok så mange indgreb. Overenskomstindgreb betragter vi som sagt ikke som nogen løsning, men kun som et forsøg på at vælte krisen over på lønmodtagerne og som et forsøg på at værne de i forvejen privilegerede.

Derfor er det klart, at et sådant indgreb vil vi aldrig kunne stemme for.

Tyroll (VS):

Jeg skal først gøre nogle bemærkninger til hr. Kjeld Olesen, fordi hr. Kjeld Olesen forsøgte at blæse og have mel i munden samtidig. Hr. Kjeld Olesen sagde, at han var enig med hr. Ole Henriksen i, at fagbevægelsen skulle være en katalysator, og samtidig kommer hr. Kjeld Olesen med nogle bemærkninger om, at hvis de varslede konflikter løb af stablen, ville befolkningens reaktion være vendt imod, at man fik disse konflikter. Med andre ord bruger hr. Kjeld Olesen befolkningen – den store almindelige befolkning, som er socialdemokratiets vælgergrundlag – som en trussel imod fagbevægelsen, som en trussel imod, at man gør det til en realitet, at man bruger de midler, man har, nemlig en storkonflikt, for at få overenskomstresultater.

Det er vel et meget godt udtryk for det, vi har set er udviklingen i den socialdemokratiske arbejderbevægelse, som jo siger, at den igennem en tredeling skal vinde resultater for arbejderklassen. Det er igennem en tredeling, der går på partiet, fagbevægelsen og kooperationen. Kooperationen vil jeg holde udenfor; der er ikke de store resultater at fremvise dér. Ej heller er der det åbenbart på de andre områder. Der er jo tale om, at dér, hvor man sagde at man ville opnå resultater både igennem det fagpolitiske arbejde, igennem fagbevægelsen og igennem det parlamentariske, dér vender statsmagten sig med

[Tyroll]

socialdemokratiet ved roret imod fagbevægelsen, imod fagbevægelsens kamp. Man begynder med de to ben, man prøver at gå på, at træde sig selv over tærne, man stiller sig hindrende i vejen for resultater. Det er et meget godt udtryk for de modsætninger, det har udviklet sig til i socialdemokratiet og den socialdemokratiske arbejderbevægelse på baggrund af, at man tror, man kan løse problemerne ad reformistisk vej og klare problemerne for arbejderklassen ad den vej.

Det er også meget sigende, at hr. Hans Jørgen Jensen var heroppe og sige, at han ikke tror på, at en storkonflikt kan løse problemerne. Det er meget talende for, hvad man kan forvente sig fra socialdemokratiets side i dansk fagbevægelse. Man tror simpelt hen ikke på fagbevægelsens egne midler. Hvis det var kommet til en storkonflikt, så frygtede man et ringere resultat. Man tror altså heller ikke, at man ad parlamentarisk vej kan skaffe resultater. Det er den ynkelige situation, som man ser den fra den socialdemokratiske arbejderbevægelses side. Samtidig siger man – som hr. Hans Jørgen Jensen – at det ikke er sidste gang, vi kan forvente et indgreb, det vil nok komme igen. Det er altså det ynkelige resultat. Det må man altså se på ude på arbejdspladserne, hvad der er resultatet af den reformistiske vej, hvad man reelt havner i, og hvordan man stiller sig hindrende i vejen for arbejderklassens kamp.

Ellers var det nu mere de udtalelser, der kom fra hr. Uffemand, som sagde . . .

Formanden:

Jeg skal endnu en gang gøre opmærksom på, at det pågældende medlem hedder hr. Ellemann-Jensen.

Tyroll (VS):

De udtalelser, der kom, gik ud på, at nu skulle der mobiliseres på den borgerlige fløj. Nu skulle der mobiliseres for at tackle de nye problemer, der kom til udefra – her sigtes jo til olieproblemerne, som man kan se kommer rendende til os som følge af de drøftelser, der har været mellem OPEC-landene. Nu ligger det sådan, at de beregninger, der har ligget til grund for vor stillingtagen til dette indgreb i arbejdsmarkedsudvalget, ikke opererer med denne olieprisstigning. Alle tallene er regnet ud på baggrund

af en mindre olieprisstigning, og man har sagt i arbejdsmarkedsudvalget, at en 10 pct.s stigning vil belaste betalingsbalancen med ca. 1 mia kr. ved uændrede importmængder. Det er selvfølgelig klart, at hr. Ellemann-Jensen og hans parti skal forsøge at få samlet sammen til et yderligere indgreb. Ud over denne minusløsning skal minusset altså gøres større. Der skal samles sammen til et fornyet angreb. Man skal have de borgerlige med. Her ville det jo være rart at se en markering fra socialdemokratiets side. Er det sådan, at man fra socialdemokratiets side, fra statsministerens side, er villige til at gå ind og forberede et nyt indgreb, et nyt angreb på arbejderklassen som følge af disse stigninger?

Og så undrer hr. Ellemann-Jensen sig oven i købet over, at der er nogle, der ikke vil finde sig i de utallige overgreb, der bliver foretaget på arbejderklassen. Nærmest halvfornermet, for vi er dog de folkevalgte, og vi har dog ret til til enhver tid at udstikke diktater osv., det skal man bare finde sig i. Demokratiet har overhovedet ikke nogen balanceevne, når det drejer sig om, hvad man skal finde sig i fra folketingets side. Det totalitære kan åbenbart udvikle sig frit efter hr. Ellemann-Jensens mening.

Hvad er det for nogen trusler, der bliver lagt op her? Hvad er det, man vil gennemføre, når man siger, at man ikke vil finde sig i disse aktioner? Ved et møde på rigshospitalet for nogen tid siden erkendte hr. Ellemann-Jensen klart, at han var i mindretal på den indkomstpoltiske linje. Hvad var reaktionen, da man fra salen vendte sig kraftigt mod indkomstpoltikken? Ja, så vendte hr. Ellemann-Jensen sig til VS og sagde, at nu skulle man passe på, på hvilken måde man førte sig frem, for ellers kunne det være, der var nogle, der ikke mente, at der skulle være plads til VS. Hvad der ligger i en sådan trussel, ved vi intet om, men der bliver jo utallige gange hevet trusler frem, og vi har set, hvordan man har villet kriminalisere blokadevåbnet. Man har også gjort ansatser til at kriminalisere selve strejkevåbnet undervejs. Hvad er det egentlig, man vil gennemføre? Og hvor langt går socialdemokratiet med i disse bestræbelser på at klare kapitalisternes krise?

Formanden:

[Formanden]

En kort bemærkning fra hr. Ellemann-Jensen.

(Kort bemærkning).

Ellemann-Jensen (V):

Jeg skal på det skarpeste bestride hr. Tyrolls gengivelse af, hvad der foregik på mødet på rigshospitalet.

(Kort bemærkning).

Tyroll (VS):

Jeg skal da gerne få en række underskrifter fra tilhørerne på, hvad der foregik på rigshospitalet. Men jeg kunne godt tænke mig en præcisering af, hvad der er indeholdt i disse trusler, som vi gang på gang må høre. Hvad er det for nogen repressalier, der skal bringes i anvendelse over for arbejdspladser, der ikke vil finde sig i det ene diktat efter det andet? Der må dog være så meget reelt indhold i de udtalelser, at man kan komme herop og give udtryk for, hvad det er, man vil lægge op til. Hvad er det, man vil forsøge at få denne SV-regering til at gøre?

Gert Petersen (SF):

Som hr. Alfred Andersen påviste med tørre tal, er den lovgivning, det indgreb, som man nu er i færd med at foretage, slet og ret et forsøg på at hindre lønmodtagerne i at få deres rimelige andel af den produktionstilvækst, som sker i samfundet. Det, man vil gøre nu, er, at man vil fastlåse løn- og arbejdsforholdene, ikke på basis af en efter forhandling eller kamp indgået aftale mellem arbejdsmarkedets parter, men igennem en lov, dvs. igennem et diktat. Denne fastlåsning skal holde de næste 2 år.

Hvad vil der ske disse næste 2 år? Ja, der vil givetvis ske en videreudvikling af den indkomstmæssige linje, som hr. Alfred Andersen beskrev med baggrund i vismændenes rapport, altså en reallønsnedgang for arbejderne i almindelighed og de offentligt ansatte i særdeleshed og en kraftig reallønsfremgang, realindkomstfremgang, som vi har oplevet det igennem det sidste par år, for de selvstændige erhvervsdrivende i byerhverv og for landmændene. Det er den udviklingslinje, man vil fastlåse, og det er det, som nu skal gennemføres, hvis dette lovforslag bliver vedtaget. Jeg vil godt sige, at jeg tror ikke et se-

kund på de bemærkninger, som er kommet her fra forskellig borgerlig side. Den udviklingslinje er de nemlig aldeles enige i. Det er ikke herom, der er stridigheder med regeringen.

Det kan godt komme til nogle interessante situationer i det næste års tid, for der er jo meget, der tyder på, at denne udviklingslinje, som altså vil betyde fortsat reallønsnedgang for arbejdere og funktionærer og kraftig realindkomstfremgang for det, der så fint hedder de selvstændige erhvervsdrivende, dvs. for kapitalisterne, at denne udviklingslinje vil blive endnu skrappere. Jeg synes også, man kunne mærke det på hr. Ellemann-Jensens tale her. Der vil til efteråret blive brug for de borgerlige partier, som i øjeblikket giver regeringen nogle skrammer, men som jo i virkeligheden, når det kommer til stykket – det ved hr. Ellemann-Jensen, og det ved vi andre – er ganske enige med regeringen om selve denne hovedlinje, jeg lige har beskrevet.

Hvorfor kan der blive brug for deres bistand? Jo, det kan der, fordi regeringen efter al sandsynlighed, 99 pct.s sandsynlighed, vil komme til folketinget og forlange nye skatter og afgifter. Det vil man gøre, ikke på grund af dette indgreb – det er noget sludder, at det var dette indgreb, som førte til det – men fordi de sidste 4–5 års økonomiske politik har været forfejlet, og den økonomiske politik, man fører i dette øjeblik, er også forfejlet. Det er det, der er sagen.

Derfor har vi haft de bestandige sommerindgreb vedrørende skatter og afgifter, derfor de bestandige forårsindgreb vedrørende overenskomsterne, løn- og arbejdsforholdene. Det skyldes netop, som hr. Alfred Andersen sagde, at man vil koncentrere sig om at styre lønmodtagernes indtægter. Man interesserer sig ikke for en generel styring først og fremmest af de økonomiske udviklingslinjer, af forbruget og især overforbruget – det er ikke lønmodtagerne, der har dette overforbrug – og af produktionen. Ikke mindst produktionen skal holdes uden for enhver form for styring i dette land; det er også noget, som der hersker bred enighed om i flertallet, både på regeringssiden og på den borgerlige oppositions side. Men man vil altså komme til efteråret og lægge yderligere byrder på den brede befolkning, efter at man nu gennem en lov har fastlåst løn- og arbejdsforholdene.

[Gert Petersen]

Det er grove løjer, og jeg begriber ikke rigtig, hvordan man kan forestille sig, bl. a. fra hr. Ellemann-Jensens side og for den sags skyld også fra det socialdemokratiske regeringspartis side, at der vil bestå ro på arbejdsmarkedet under sådanne vilkår med det pres, det tryk, som man i øjeblikket lægger på almindelige mennesker på arbejdsmarkedet.

Jeg synes også, det er at rette bager for smed, hvis man vil begynde at angribe dem, der nægter at underordne sig disse helt urimelige forhold, som bydes dem fra dette folketingsflertals side. Det er dette folketingsflertal, som har ansvaret for det, som måtte følge.

Arbejdsministeren (Auken):

Jeg tror, det er Storm P., der engang har sagt: »Intet kommer af intet – undtagen lommeuld.« Jeg kom til at tænke på denne udtalelse fra Storm P.s side, da jeg hørte hr. Ninn-Hansens formentlig velmente og i hvert fald meget velformede indlæg her i dag. Det, hr. Ninn-Hansen sagde, var, at hvis man ikke gennemførte regeringens lovforslag, var der mange muligheder i folketinget for andre løsninger, der kunne forhindre den storkonflikt, der vil bryde ud, hvis ikke der bliver taget et politisk initiativ nu. Jeg mener ikke, der er nogen reel baggrund for den udtalelse fra hr. Ninn-Hansens side.

Hvis vi skal gøre situationen op i folketinget, ja, så er forholdet jo det, at SF, VS, kommunisterne og retsforbundet ikke ønsker noget indgreb, men ønsker, at konflikten skal kunne bryde ud, at fremskridtspartiet ønsker forringelser i gældende overenskomster kompenseret gennem omfattende skattelettelser, som der ingen samfundsøkonomisk baggrund er for, og at det konservative folkeparti, måske støttet af andre partier, ønsker en løsning, som ikke er nogen realistisk mulighed, nemlig en forringelse af gældende overenskomster på det private arbejdsmarked kombineret med forholdsvis omfattende forbedringer for de offentligt ansatte.

Jeg tror ikke, der er nogen som helst realistisk alternativ mulighed for at undgå storkonflikten på denne baggrund, og derfor er hr. Ninn-Hansens, formentlig velmente, forslag om at forlænge overenskomsterne i et halvt år at sammenstille med lommeuld.

Jeg er bare nødt til at sige, at det er brandbar lommeuld, vi taler om. For hvad ville der ske, hvis vi forlængede overenskomsterne i et halvt år? Ja, den usikkerhed i erhvervslivet, som er en alvorlig trussel mod produktion og beskæftigelse, ville fortsætte, og den ville blive forstærket. Med de fastlåste positioner arbejdsmarkedets parter imellem, der eksisterer i dag, er der ingen udsigt til, at man i dette halve år ville kunne forhandle sig frem til en frivillig løsning.

Hvad ville effekten være på omkostningerne, hvis man fulgte hr. Ninn-Hansens forslag? Ja, det ville selvfølgelig være, at to dyrtidsportioner, som hidtil har været indefrosset i ATP, ville komme til udbetaling pr. 1. september, fordi disse 2 dyrtidsportioner er et led i gældende overenskomster, med det resultat, at omkostningsudviklingen og forbruget ville stige på en måde, der nødvendigvis ville udløse et indgreb fra regeringens side, fra folketingets side, i form af finanspolitiske stramninger, der ville belaste også vores beskæftigelsesudvikling. Derved ville man komme fra asken og i ilden.

Jeg tror, det konservative folkepartis manglende mulighed for i realiteten at gå ind i positive forhandlinger skyldes det dilemma – vi har jo alle sammen dilemmaer, så jeg skal ikke føje spot til skade – det dilemma, det konservative folkeparti er i i denne situation som i andre arbejdsmarkedspolitiske situationer, nemlig at man på én gang skal tilfredsstille Dansk Arbejdsgiverforening og funktionærer og tjenestemænd. Det kan man i den aktuelle situation kun gøre på én måde, nemlig ved at stemme nej til regeringens forslag.

Der kan ikke anvises en positiv løsning på vores problemer, der på samme tid tilfredsstiller Dansk Arbejdsgiverforening og funktionærer og tjenestemænd, og derfor er den eneste mulighed, hvis man vil opretholde fred i begge lejre, at indtage en negativ holdning. Jeg tror derfor ikke, at de konservative eller hr. Ninn-Hansen er præget af mangel på god vilje; jeg tror, det er et reelt problem og mangel på reelle muligheder, det drejer sig om.

Må jeg sige vedrørende de mange smukke ord, der har lydt om de offentligt ansattes stillingtagen i denne sag, at jeg deler den glæde over en voksende lønmodtagerbevidsthed, der er under udvikling i de offentligt

[Arbejdsministeren]

ansattes organisationer. Jeg mener, det er et positivt træk. Men jeg vil gerne advare mod de forsøg på at skyde kiler ind mellem forskellige grupper af lønmodtagere, som argumentationen her i dag og ved tidligere behandlinger har været udtryk for. Jeg vil gerne advare mod de falske profeter på dette område. Hvis den sympati, der i dag som ved tidligere behandlinger kommer til udtryk over for de offentligt ansatte, skal passere nåleøjet i Vester Voldgade samt omfattende besparelser på den offentlige sektors område, så er der meget ringe trøst for de offentligt ansatte at hente i dette.

Jeg vil også gøre en enkelt bemærkning til hr. Ole Henriksen, ligesom hr. Kjeld Olsen har gjort det. Jeg vil medgive hr. Ole Henriksen, at politiske indgreb i overenskomsterne af principielle grunde må betragtes som et onde, fordi det, som hr. Ole Henriksen rigtigt udtrykte det, fjernede ansvaret fra forhandlingerne. Derfor er det meget vigtigt, at vi i fremtiden undgår politiske indgreb i overenskomsterne. Men jeg tror samtidig, man er nødt til at sige, at man ville svigte lønmodtagerne i dette land, svigte andre befolkningsgrupper, svigte erhvervsvirksomhederne i dette land, hvis man ikke i dag i folketinget viste den fornødne ansvarsfølelse og forhindrede den store konflikt i at bryde ud.

Det er også baggrunden for, at jeg stadig væk tror, at befolkningens holdning er den, at man bakker op omkring en politisk løsning på vores aktuelle vanskeligheder. Jeg har ikke sagt, at befolkningen står bag regeringen. Jeg har heller ikke givet udtryk for, at befolkningen som sådan synes, at den løsning, der her lægges frem, i alle henseender er en genial løsning. Jeg har ikke underkendt, at der er rettet kritik – også en kritik, der må tages alvorligt – fra mange sider, både fra lønmodtagerside og fra virksomhedsside, mod den løsning, der her lægges frem. Men jeg tror fortsat, at det er en udbredt fornemmelse i det danske samfund, i den danske befolkning, at det er nødvendigt, at der nu handles fra folketingets side for at standse den storkonflikt, der ellers bryder ud. Derfor håber jeg, at et flertal her i folketinget – det tyder jo alt på, når vi nu skal stemme ved tredje behandling – vil leve op til det ansvar, leve op til de forventninger, befolkningen stiller til os, og løse de akutte vanskeligheder på arbejdsmarkedet.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Det er hr. Ninn-Hansens bemærkninger, der kalder mig herop. Hr. Ninn-Hansen har jo været optaget af her ved tredjebehandlingen at etablere en ny politisk situation. Han spørger bl. a. mig og nogle af mine partifæller: hvad er det for forslag til en begrænsning af dyrtidsreguleringen, venstre har overvejet, hvornår har man lagt dem frem, hvordan ser de ud? Hr. Ninn-Hansen vil gerne kende dem, han vil gerne overveje dem, han vil endda være indstillet på, forstod jeg, at vi skulle udsætte alt det, vi nu drøfter, i et halvt års tid, mens han og andre kunne overveje de muligheder.

Det er venligt af hr. Ninn-Hansen, men det kan ikke være alvorligt ment. Hr. Ninn-Hansen ved godt, at de to regeringspartier selvfølgelig har forskellige udgangspunkter, når vi drøfter alt det her. Hr. Ninn-Hansen kender også vores syn på reguleringsmekanismen og vores betænkelighed ved den. Men dette er én regering, den optræder som en enhed, den har lagt sine forslag frem, efter at den i regeringen har drøftet, hvordan disse forslag skulle se ud. Hr. Ninn-Hansen kan ikke alvorligt mene, at nu skulle de to regeringspartier begynde at fremlægge konkurrerende forslag her i folketingssalen.

Derimod kan vi andre i regeringen med rimelighed forvente, at oppositionen efter den kritik, den har fremsat, fremlægger sine forslag, sit alternativ. Min partifælle, mit partis ordfører, hr. Ellemann-Jensen, har konstateret – og har konstateret med rette – at det var meget beskedent, hvad der kom. Der var ikke, da det kom til stykket, et alternativ, som principielt afveg fra det, regeringen har lagt frem.

Der har været kritik, der har været indvendinger, der har været påvisning af svagheder, men hvad er det for forslag, der er lagt frem?

Det konservative folkeparti har fremlagt et urealistisk forslag om at forbyde lønglidning i det første overenskomstår. Der er ikke nogen oplysning om, hvordan det skal kontrolleres. Der er ikke nogen oplysning om, hvilke sanktioner der skal anvendes. I de noter, der er kommet fra økonomiministeriet, siges det ganske klart, at det forslag kan ikke vurderes, men man skønner ikke, at det giver nogen væsentlig effekt, og alt i alt er det må-

[Udenrigsministeren]

ske 1 pct., vi taler om i det første overenskomstår. Derudover er der et forslag om, at man skal reducere den lønpulje, der skal fordeles i det andet overenskomstår, med 75 mill. kr. Det svarer til $\frac{1}{4}$ pct. – $\frac{1}{4}$ pct., hr. Ninn-Hansen. Og så er der et forslag om, at de offentligt ansatte skal have 160 mill. kr. mere ved en bedre taktregulering.

Det var altså alternativet: et ukontrollabelt forslag til begrænsning af lønglidning – et forslag uden sanktioner, uden oplysning om, hvem der skal administrere det – et forslag om at reducere lønstigningen i det andet år med $\frac{1}{4}$ pct. og et forslag om at forhøje udgifterne til de offentligt ansattes lønninger med 160 mill. kr. Jeg konstaterer det roligt og uden malice, men det var altså det, der stod, da vi nåede frem til tredje behandling, det var alternativet. Jeg synes, det er nok så væsentlig en konstatering som de konstateringer, hr. Ninn-Hansen har været på udkik efter.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Her ved afslutningen af debatten om indgrebet på arbejdsmarkedet, hvor overenskomstlov og ny pris- og avancelov har været til debat, vil jeg også tillade mig at trække nogle ganske få ting frem fra den debat, der har været.

Jeg mener, at jeg uden at hæfte disse synspunkter på bestemte partier kan sige, at der er en 6 synspunkter, der er kommet frem under debatten.

Det første går ud på, at tjenestemændene skal have noget mere. Ja men det lyder da meget godt, og det er da rart at være flink, men når det fremsættes fra partier, der ofte beklager sig over, at bl. a. statens udgifter stiger for stærkt, så synes det ikke at være den helt gode løsning lige netop i en situation, hvor det fremsatte forslag forsøger at afbalancere tingene på begge områder.

Det andet tankesæt, der har været fremme, er, at man siger: mere til tjenestemændene, men så tager man det til gengæld fra LO-området. Tja, det er jo også vældig genialt. Det skal nok give ro på arbejdsmarkedet.

Det tredje synspunkt er, at man siger: mere til alle. Det behøver vist ikke særlig mange kommentarer ud over den, at alle egentlig er klar over, at der er en kant, og det ville i

hvert fald være uforsvarligt kort og godt at sige: mere til alle.

Det fjerde synspunkt er: mindre eller slet intet til alle. Det er i den forbindelse vigtigt at gentage, at den løsning, som der er fundet frem til, ærligt talt er en meget mager løsning, er en meget spartansk løsning, og det ville være ganske urealistisk at forestille sig, at man kunne komme længere ned, vel at mærke hvis man også vil have det, som alle lægger vægt på, ro på arbejdsmarkedet.

Det femte geniale synspunkt, der er lagt frem, er, at man skal stoppe lønglidningen sådan pr. lov. Helt ud i hver eneste virksomhed i dette land skal man altså kunne diktere, at der ikke må foregå nogen form for lønbevægelse, heller ikke det, vi kalder lønglidning. Det forekommer mig, at man dér tænker som Knud den Store – var det vist – der satte sig ned ved stranden og forbød bølgerne at skylle op på hans fødder. Det slap Knud den Store vist ikke særlig godt fra. Der er heller ingen grund til at tro, at man overhovedet kan lovgive og dermed lave det, man kalder stop for lønglidning. Det, man kan gøre, er, at man kan søge at dæmpe lønglidningen – også fordi lønglidningen nok har en tendens til at virke usolidarisk, fordi det er de stærkere grupper, der kan opnå det – og det er lige netop, hvad regeringen har gjort ved at lave en lovgivning, en pris- og avancelovgivning, som dæmper op for lønglidning, fordi den, hvis den er ikke-overenskomstmæssig, ikke kan indregnes i priserne.

Det sjette synspunkt er, at man vil løse alverdens problemer lige netop nu. Det er en smuk og stor målsætning at stille op, og det er da slet ikke sådan, at regeringen ikke kunne tænke sig at løse mange flere problemer på samme tid. Dette med at slå to fluer med ét smæk er jo ganske godt. Kunne man slå mange fluer med ét smæk, var det jo rart. Det, man først og fremmest har været interesseret i, var, at vi samtidig skulle lave en skattereform og en medejendomsretsreform og flere andre ting. Man ved jo, hvor delte meningene er i tinget om netop disse to ting, og hvor uhyre kompliceret en mulig løsning ville være at finde frem til. Derfor er der vel heller ingen grund til at tage sådanne tanker helt alvorligt.

På baggrund af disse stærkt modsatte synspunkter – eller skal jeg sige disse syns-

[Statsministeren]

punkter, der er lagt frem med en styrke i ordet, men hvor der egentlig ikke har været så forfærdelig megen realitet bag – skulle der altså findes en løsning, og jeg tillader mig at sige, at det er den løsning, regeringen har fundet.

Det er en løsning, som for det første betyder en helt klar afdæmpning i indkomstudviklingen, og det er en vigtig ting i den aktuelle økonomiske situation. For det andet har vi fundet en løsning, som der er realisme i, som der måske nok er et minimum af utilfredshed med et og andet sted, men som alligevel, tror jeg, accepteres og respekteres som en realistisk og nødvendig løsning. For det tredje er forholdet det, at hvis regeringen ikke havde klaret dette her, så ville man være kommet ud i en konfliktsituation. Den er altså nu afværget.

Derfor mener jeg, at de synspunkter, der er fremført, i virkeligheden opvejer hinanden. De står over for hinanden og ligefrem dokumenterer, at den løsning, som regeringen har lagt frem, er den løsning, som der økonomisk set, politisk set er mening og realitet i.

Der er blevet spurgt heroppe fra talerstolen: hvad så med regeringens ønske om et åbent samarbejde? Her kommer regeringen med noget, som alle bare har at følge. Her er det vel rigtigt at sige, at netop en overenskomstløsning er noget ganske særligt. Her har regeringen ifølge sagens natur, sagens karakter, et ganske særligt ansvar for at finde en løsning. Fordi den skal løses med relationer til mange ude omkring, må det puslespil, der dér skal laves, være et puslespil, der forelægges folketinget til godkendelse eller til forkastelse – i hvert fald kun med relativt meget begrænsede ændringer i dette puslespil. Ellers er der risiko for, at brikkerne falder på gulvet. Man kan altså ikke sammenligne en overenskomstsituations løsning her i folketinget med løsningen af en lang række andre politiske, økonomiske og sociale problemer. Dér kan man i højere grad byde op til det åbne samarbejde. Vi ville det også gerne på dette område, men her er det ekstra svært at gøre det.

Jeg vil derfor gerne slutte med at sige til partierne, som har markeret nogle holdninger: I burde egentlig, når I nu har markeret disse holdninger, bakke op om regeringens forslag. Der er nemlig, som det er sagt flere

gange, grundlæggende enighed, og når det gælder en løsning af overenskomstsituationen og dermed muligheden for ro på arbejdsmarkedet i de kommende to år, så indrømmer jeg, at det ville være rart, om der var et bredt flertal bag. Det er ikke nok, at man bare vasker hænderne og siger: stemmer ikke eller, som det blev sagt af en af talerne, stemmer blankt. Det er rart, selvfølgelig, at der er faldet venlige ord af på vejen, men man burde demonstrere denne grundlæggende enighed. Den venlige indstilling, man i øvrigt markerer over for det grundlæggende i det, som regeringen gør, burde man, når man har fået sagt, hvad man ville, vise ved at bakke op om regeringens forslag, ikke for regeringens skyld, men for respekten omkring folketingets behandling af en så alvorlig sag som den, der her er tale om.

Med disse ord opfordrer jeg ikke mindst de radikale og ikke mindst centrumdemokraterne til i sidste øjeblik at overveje at stemme for de af regeringens fremsatte forslag.

Ninn-Hansen (KF):

Må jeg som altid takke folketingets formand for god hjælp med hensyn til citatet. Det er rigtigt nok, det var Daniels Bog, kap. 5, og det var 5. vers, de kendte ord om »mene, mene, tekkel, ufarsin.« Når jeg ikke citerede det direkte, skyldtes det, at jeg henvendte mig direkte til statsministeren, og ordet »tekel« oversættes således: »du er vejret på vægten og fundet for let«. Vi har jo ikke lov til efter forretningsordenen at tale direkte til personer her i salen; derfor gjorde jeg det på den måde.

Jeg er ked af at måtte konstatere dette i forbindelse med et initiativ, jeg havde håbet på bar frugt. Jeg synes, der efter de taler, der er holdt, rolige og besindige taler her ved tredjebehandlingen, måtte være en mulighed for regeringen. Ikke alene det konservative folkeparti, men også centrumdemokraterne, det radikale venstre og kristeligt folkeparti tilbød assistance nu – eller, hvis man vil have tid til overvejelser, vel også senere – men det blev afslået. Statsministeren mener ikke, at der er andre muligheder end hans eget forslag. Statsministeren vender sig imod vores forslag om at stoppe lønglidningen; statsministeren ved jo udmærket, at det er det, man

[Ninn-Hansen]

har gjort – det, der kunne lade sig gøre – i Norge, hvorfor så ikke her?

Jeg vil samtidig sige til udenrigsministeren, der også interesserer sig for den sag: skulle det være så umuligt at stoppe lønglidningen på det private arbejdsmarked, når man siger til hele erhvervslivet, at de skal standse deres priser? Der er dog en sammenhæng i dette. Jeg forstår altså ikke, at man på den måde afviser en forhandling angående dette forslag. Udenrigsministeren bekendtgjorde ikke, hvad det er, venstre ønsker, og derfor var det nok rigtigt, når jeg konstaterede, at der kom et nødskrig fra venstres politiske ordfører, om der dog ikke var nogen, der ville hjælpe. Det ville vi, men vi får ikke forslaget.

Udenrigsministeren siger, at jeg ved da meget godt, hvordan det er i en regering, en regering er en helhed. Fuldstændig rigtigt, sådan synes jeg også regeringen bør virke, men det, venstre skal lade være med – og det er et godt og venligt råd – er at prøve på på én gang at være regering og opposition, for det lykkes ikke. Venstre er medlem af en regering og må selvfølgelig være loyal over for denne, men så skal man ikke sige, at man har et forslag, når man ikke vil oplyse, hvad det består i.

Jeg gør opmærksom på, at det, vi interesserer os for – det er også et svar til arbejdsministeren – i forbindelse med dyrtidsportioner, det er skattelettelser. Arbejdsministeren, hvis tale jeg hørte på med megen glæde i øvrigt, kan ikke sige, at denne tanke er urealistisk. Jeg tror, mange lønmodtagere ville foretrække skattelettelser fremfor de lønforhøjelser, som de alligevel selv skal betale senere på anden måde.

Arbejdsministeren sagde noget ganske rigtigt; arbejdsministeren sagde, at det, det konservative folkeparti ønsker, er på én gang at tilfredsstille Dansk Arbejdsgiverforening, funktionærerne og tjenestemændene. Det er ganske og aldeles rigtigt, det ønsker vi, det arbejder vi for, og vi har stillet forslag, der kan opfylde dette. Regeringen har gjort det stik modsatte. Vi mener, at vi har stillet forslag, der kunne være brugelige i denne situation. Regeringen ønsker ikke at forhandle dem; det er der ikke noget at gøre ved. Vi får den beklagelige situation, at et antal medlemmer, der ikke tæller halvdelen af folketinget, vil gennemføre en ordning ved afstemning om noget af det mest vidtgående for

arbejdsmarkedet og for økonomien her i landet, der er set længe. Vi beklager, at man ikke fra regeringens side vil samarbejde med folketinget. Det var det, vi ønskede.

Til sidst skal jeg blot oplyse vedrørende afstemningen: vi stemmer imod det lovforslag, vi behandler her. Vi gør det samme med de lovforslag, der er knyttet direkte til overenskomsterne, forslagene vedrørende ferieloven og medhjælperloven. De to sidste lovforslag, om offentlig sygesikring og tjenestemandspensionen, har vi ikke noget imod, derfor undlader vi at stemme. Det er jo en del af komplekset, og vi kan altså ikke stemme for.

Brusvang (CD):

Når jeg på centrum-demokraternes vegne på indeværende tidspunkt har anmodet om ordet, er det alene for at sige noget om vort principielle forhold til regeringen på grundlag af det, vi har oplevet.

I oktober 1978 gav vi et tilsagn om at medvirke til parlamentarisk ro omkring regeringen. Det skete i forventning om, at den nye, brede regering skulle skabe grundlag for brede og bredt accepterede løsninger, for bedre løsninger. CD troede ikke på – tror ikke på og ønsker ikke – at der ville blive indgået forlig med kommunist og lignende. Vi troede heller ikke på, at der ville blive indgået et forlig omfattende fremskridtspartiet; det sker i hvert fald ikke i de førstkomende år, afstanden er for stor. Men når det drejer sig om et forlig med de midterpartier, som gang på gang har haft vilje til, ønske om og evne til at tage et medansvar, må vi altså med beklagelse konstatere, at forventningen til SV-regeringen i så henseende har lidt skibbrud.

Jeg synes, at det, vi har været vidne til, har haft en tragikomisk karakter. Jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, at det på sin vis minder mig om situationer, som jeg erindrer fra ungdommens indianerlitteratur. Jeg har for mit indre blik her i de sidste dage forestillet mig de blegansigtede venstrevikinger fra Danmarks forhenværende liberale parti stående bastet og bundet ved pælen, og uden sammenligning i øvrigt har jeg forestillet mig rødhudernes stammehøvding, Jern-Anker, triumferende true dem med Thomas-Auken – jeg mener altså tomahavken. Uden

[Brusvang]

for lejren har oppositionstropperne holdt sig parat til en øjeblikkelig redningsaktion, men det har været forgæves, for gidslerne tabte hovedet og modet, de kapitulerede blankt, og så underskrev de på tomahavkens betingelser.

Det er ikke indgrebet som sådant, centrum-demokraterne har protesteret imod, men det er måden. Vi fik en henvendelse fra SV-regeringen, og skal den refereres kort, så havde den følgende indhold: her er den aftale, som vi vil offentliggøre om en time. Stem for den, stem meget gerne for den, men ellers så kan I ryge og rejse.

Der var fire oppositionspartier, heriblandt centrum-demokraterne, som henstillede gang på gang under forhandlingerne, at regeringen skulle tage skridt til at lave et bredt, bæredygtigt forlig. Det blev afvist. Der var 200 spørgsmål, der var 200 svar. Det var rent teater.

Jeg stiller det spørgsmål til mig selv og til regeringen: hvilken tillid kan vi fremover have til SV-regeringens forhandlingsvilje? Hvilke aftaler er der f. eks. truffet på forhånd mellem hr. Thomas Nielsen og boligministeren om de 7 boligforslag og lejeværdiforslaget? Regeringen må svare på dette spørgsmål, eller også må de igangværende boligforligsforhandlinger afbrydes som værende et eksempel på organiseret tidsspilde.

»Moren har gjort sin pligt« sagde statsministeren forleden dag, »men moren vil ikke gå«. Må jeg erindre statsministeren om, at det er såmænd ikke fornødent at gøre vold på det gamle ordsprog. I vor sexistentialistiske tid findes der en moderne version, og jeg tror, nu da det er tilladt både at synge herfra og at messe fra talerstolen i hvert fald for præsidiets medlemmer, at man vil tillade, at jeg bruger et citat på en syddansk dialekt. Det hedder nemlig i moderne tid:

»Der Mohr hat seine Pflicht getan,
der Mohr kann kaum noch gehen«.

Regeringen kan hverken krybe eller gå. Behandlingen af denne sag har vist, at regeringen overhovedet ikke har været i stand til at bevæge sig. Den har været lammet. Den har været forstenet.

Jeg har bemærket statsministerens ord, at dette er en særlig sag, hvor der gælder særlige hensyn, men jeg synes, jeg har hørt den argumentation før. Hvis det er SV-

regeringens fremtidige holdning i forhold til oppositionen, i forhold til midterpartierne, så har jeg en fornemmelse af, at landet ville være bedre tjent med en socialdemokratisk mindretalsregering.

Formanden:

Når jeg er lidt nidkær med hensyn til citater, så er det, fordi jeg skal være det efter forretningsordenen, men jeg skal ikke bringe hr. Brusvang i vanskeligheder ved at spørge, hvor vikingerne optræder i indianerlitteraturen.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg skal love formanden, at jeg skal ikke prøve hans kundskaber i den litteratur. De er sikkert omfattende.

Jeg har to bemærkninger. En til udenrigsministeren og til partiet venstre. Det drejer sig om de udtalelser, der især er kommet fra venstres politiske ordfører, hvor tonen er, at venstre har stået alene, og hvor indholdet er, at partiet venstre skubber ansvaret for denne løsning fra sig over for andre partier, som ikke har haft lod og del i udarbejdelsen af disse løsninger. Det er rent ud sagt en ynkelig fremgangsmåde.

Jeg synes ikke, venstre på den måde kan skubbe ansvaret fra sig. Det er venstre som regeringsparti, der er med til at lægge dette frem, og det er ikke andre partiers skyld, at indgrebet har fået den udformning, det har fået. Hvis der så ud af denne erkendelse fra venstres side i det mindste kom et ønske om i praksis at inddrage andre partier i udformningen af løsningerne i fremtiden, ja, så kunne der måske komme noget godt ud af denne erkendelse fra venstre, men ellers må vi frabede os, at partiet venstre på den måde skubber et ansvar fra sig, som det selv har.

Statsministeren resumerede en række årssager til, at forskellige partier ikke kunne medvirke til dette indgreb. Jeg vil opholde mig ved det, som kom sidst i statsministerens opregning, nemlig at der var nogle partier, der ville løse alverdens problemer ved samme lejlighed. Det skulle man ikke tage helt alvorligt, sagde statsministeren. Ja men hvad er det for andre problemer, vi har ønsket skulle tages med ind i denne diskussion om et indgreb? Det er medejendomsretsproblemet, og det er skattereformen. Det er også opbrems-

[Niels Helveg Petersen]

ning over for jordprisstigningerne. Jeg må forstå på statsministerens indlæg, at problemer af den art skal vi altså ikke tage helt alvorligt, og det beklager jeg faktisk, fordi jeg synes, at det, der præger løsningen, er, at man fra regeringens side ikke har taget disse problemer helt alvorligt.

Nu siger statsministeren til os andre: ja men I kunne nøjes med at markere jert standpunkt og så i øvrigt være tilfredse med det. Men vi tager det faktisk alvorligt. Vi mener faktisk, hvad vi har sagt, at en virksom og brugbar indkomstpølitik forudsætter, at man sætter ind over for medejendomsretsproblemerne, forudsætter, at man angriber nogle af de værste uretfærdigheder i vort skattesystem, bl. a. fradragsregler, og også forudsætter, at man griber ind over for prisudviklingen på jord. Vi tager det så alvorligt, at det er afgørende for vores stemmeafgivning, at regeringsindgrebet intet indeholder om disse problemer.

Statsministeren sluttede med at sige, at dette indgreb, som det nu forelå, var der realisme i. Ja, der er realisme i det i den forstand, at dette altså er, hvad S og V har kunnet blive enige om; deri ligger realismen. Men der er jo ikke realisme i det, hvis man vurderer det på baggrund af regeringens egen målsætning for udviklingen på betalingsbalancen. Hvis man vurderer det ud fra regeringens egen målsætning, er det indgreb, der nu gennemføres, ikke realistisk, så er det urealistisk, eller rettere: så var det den regeringsmålsætning, som man talte så let hen over i august 1978, der var urealistisk.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Hr. Ninn-Hansen fremkom med nogle citater, deriblandt: Mene, tekkel, ufarsin, som hr. Ninn-Hansen meddelte betød: du er vejet og fundet for let. Jeg kan godt forstå, at hr. Ninn-Hansen ikke i første omgang brød sig om at tale dansk til os, så vi kunne forstå det direkte. Men nu blev han altså ligesom presset til at sige, hvad det egentlig var, han mente rent politisk. Regeringen eller måske min person var vejet og fundet for let.

Men se, sagen er nu den, at »mene, tekkel, ufarsin« er noget med nogle mønter, og det betyder, hvis det oversættes mere direkte – det har i hvert fald Edvard Brandes fundet

ud af – »Daler, daler, kroner, ører«, og det er jo det, sagen drejer sig om.

Nu vi er i gang med det, kunne jeg have lyst til at sige, at hr. Ninn-Hansen er vejet og ærlig talt er i den aktuelle situation fundet for tung, for tung at danse med, for lidt indstillet på at finde en løsning. Løsningen er, at man først fremsætter sine synspunkter, men at man i den aktuelle situation forstår alvoren i det og af hensyn til roen på arbejdsmarkedet bakker op bag den løsning, der jo er den eneste realistiske, og som også afdæmper indkomstudviklingen.

Så er man kommet ind på eksistentialismen. Det får mig til at erindre om, at Søren Kierkegaard har skrevet en bog, der hed »Enten-Eller«. Det vil jeg bede centrumdemokraterne og de radikale om – Enten-Eller er en udfordring –: Jeg anbefaler jer at stemme ja til regeringens forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

[Medlemmerne af VS' folketingsgruppe rejser sig, viser plakater med påskriften »Nej« og råber: Nej til diktatet, gå i aktion, SV-regeringen skal på pension. Nej til diktatet, gå i aktion, SV-regeringen skal på pension ...].

Formanden:

Det er beklageligt, at en gruppe i dette folketing bruger parlamentariske metoder. Det er meget beklageligt, og det er vist første gang, det er sket, at en gruppe har stillet sig bag ved systemundergravning, undergravning af demokratiet som system. Jeg beklager det dybt, og vi må overveje, hvilke følger det får. Vi har tidligere i et land, der ligger nær herpå, set, hvad det betød, når grupper begyndte at undergrave parlamentet indefra. Jeg opfordrer til ikke at følge det skræmmebillede, vi har sydfra, vi, der kan vores historie. Afstemningen går videre.

Lovforslaget

vedtoges med 88 stemmer mod 65; 21 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af ferieloven. (Forlængelse af ferie m. v.).

(Lovforslag nr. L 197. Første behandling 23/3 79. Betænkning 24/3 79. Anden behandling 26/3 79. Tillægsbetænkning 26/3 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 107 stemmer mod 46; 21 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af medhjælperloven. (Forlængelse af ferie).

(Lovforslag nr. L 198. Fremsat 21/3 79. Første behandling 23/3 79. Betænkning 24/3 79. Anden behandling 26/3 79. Tillægsbetænkning 26/3 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 107 stemmer mod 46; 21 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Tredje behandling af:

Forslag til lov om forlængelse af visse overenskomster inden for den offentlige sygesikring.

(Lovforslag nr. L 199. Fremsat 21/3 79. Første behandling 23/3 79. Betænkning 24/3 79. Anden behandling 26/3 79. Tillægsbetænkning 26/3 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 88 stemmer mod 50; 36 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Tredje behandling af:

Forslag til lov om begrænsning af avancer og af lønstigningers indregning i priserne.

(Lovforslag nr. L 200. Fremsat 21/3 79. Første behandling 23/3 79. Betænkning 24/3 79. Anden behandling 26/3 79. Tillægsbetænkning 26/3 79).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg har forstået, at hr. Ellemann-Jensen var lidt utilfreds med, at visse partier ikke ville støtte venstre i regeringssamarbejdet med nogle ændringsforslag og nogle holdnin-